

Afgán gazdaság

Hét évből a harmadik

Harmadik évébe lépett az idén Afganisztán hétéves gazdaságfejlesztési terve, amelyet mind ez ideig a „mozdulatlanság tervének” is neveztek. Az ország életében április végén bekövetkezett fordulatban nem kis szerepet játszottak azok a gazdasági tényezők, amelyek következtében Afganisztán szinte évről évre lejjebb került a világ legszegényebb államainak szomorú listáján.

A 647 ezer négyzetkilométer területű ázsiai országban az egy főre jutó bruttó társadalmi termék mindössze évi 120-130 dollár. A 18 milliós lakosság több mint 90 százaléka irástudatlan, milliókra becsülhető a nomád pásztorok száma. A tengeri kikötővel nem rendelkező országban szinte minden a mezőgazdaságtól és az időjárástól függ, számottevő iparral ugyanis nem rendelkezik. Jól jellemzi a mezőgazdaság súlyát, hogy a nemzeti jövedelemnek 60, az exportbevételnek 70 százaléka származik ebből a szektorból.

Az elmúlt esztendő során Afganisztán legfontosabb külkereskedelmi partnerévé a Szovjetunió vált, amely pénzügyi és műszaki segítségnyújtással, valamint szakemberképzéssel igyekezett enyhíteni az ország súlyos gondjait.

A külkereskedelmi forgalomban a Szovjetunió mellett még viszonylag jelentős Japán, az USA, valamint India részesedése. Kétszámjegyű az elmúlt években több ország és nemzetközi szervezet hitelezett, adott kölcsönt, a befolyt összegek azonban csak tüneti kezelést eredményezhettek a gazdasági életben. A Szovjetunió azonban, hogy áruhitelt ad, közreműködik az ország első vasútvonalának felépítésében. Szaúd-Arábia, Kuvait és Irán meg — eddig — készpénzzel támogatja a költségvetést. Mindent összevetve megállapítható, hogy az ország fejlődése a nemzetközi segítség ellenére is (elsősorban strukturális és társadalmi tényezők következtében) csigalassú volt. Az elma-

radottságot igazolja néhány kiragadott statisztikai adat: az egy főre jutó acéltermelés évi egy kilogramm, ezer főre mindössze egy telefon jut, a személy- és a tehergépkocsi száma 50 ezer alatt van.

Öt évvel ezelőtt — a királyság megdöntése idején — úgy látszott, hogy az Afgán Köztársaság új vezetése ki tudja mozdítani a pangó gazdasági életet a holtpontról. Földreformot, öntözési programot dolgoztak ki, célul tűzték ki a nagybirtokrendszer felszámolását, a nomád pásztorok letelepítését, valamint mezőgazdasági szervezetek alapítását. A tervek szerint jelentős összegeket kellett volna beruházni az infrastruktúra, elsősorban az úthálózat bővítésére és a vasútvonalak kiépítésére is. A kitűzött célok többségét azonban nem érték el. Mindössze néhány ezer család jutott némi földhöz. Megrekedt az iparosítás is, s nem sikerült előrehaladni a kulturális és szociális elmaradottság megszüntetésében sem. Amennyi fontos eredmény is született: államcsődöt, bankot, stabilizálták a leglényesebb élelmiszerek árát, állami ellenőrzés alá vonták a külkereskedelmet. Felemelték a minimális munkabérek és megőrizték az ország valutájának az afgáninak az értékállóságát.

Az új vezetésnek a több évszázados elmaradottság felszámolásával kell szembenéznie. A legfontosabb feladat most a hétéves terv céljainak valóra váltása, a megrekedt földreform következtetés végrehajtása, valamint az ipar alapjainak megerősítése. Ez utóbbihoz adottak a természeti kincsek, valamint az energiaforrások. (Az ismert földgázvagyon mennyisége 70 ezer milliárd köbméterre tehető.) Az infrastruktúra kiépítésének meggyorsítása is minden bizonnyal hozzá fog járulni, hogy megszűnjék az ország egváladó függősége a mezőgazdaságtól, s megindulhasson az ipari átalakulás.

G. Gy. — Sz. P.

Trethon Ferenc felszólása

Munkaügyi konferencia Genfben

A Nemzetközi Munkaügyi Konferencia Genfben folyó 64. ülésszakának hétfői plenáris ülésén felszólalt Trethon Ferenc munkaügyi miniszter. Egyebek között megállapította, hogy a világgazdaságban a tavalyi év nem hozta meg a remélt fellendülést. Mind a fejlett tőkés országokban, mind pedig a fejlődő országokban továbbra is súlyos társadalmi gond a munkanélküliség. Ilyen körülmények között a dolgozók életszínvonalának nagymértékű visszaesését csak a munkásság szervezett harca, a munkásmozgalom ereje tudja mérsékelni. Ugyanakkor figyelmeztet érdemel, hogy a tervgazdálkodást folytató országok — így a szocialista országok — a gazdasági fejlődés megnehezült kö-

rülményei között is biztosítani tudták a teljes foglalkoztatottságot, a gazdasági növekedést és ennek alapján a népjólét kiengesztelt emelését.

Trethon Ferenc a továbbiakban kiemelte a magyar kormányban a béke fenntartására, a különböző társadalmi rendszerről országok együttműködésére irányuló szilárd törekvését. Megállapította, hogy munkaügyi és szociálpolitikai téren sok olyan kérdés van, amely kölcsönös érdeklődésre tarthat számot, a tartalmas együttműködés mégis elmarad. Ezért megelégedésünkre szolgál — mondta a magyar miniszter —, hogy a 3. európai regionális konferencia előkészületei megfelelően haladnak.

Magyar hét Münchenben

Tudósítónktól.

Kulturális rendezvényekkel egybekötött magyar exportkiállítás kezd a következő évadot a müncheni vásárváros — közölte keddi sajtótájékoztatóján dr. Werner Marzin, a Müncheni Vásár és Kiállítás Kft. (MMG) ügyvezetője. Kiemelte: évről évre mind több magyar látogató és kiállító vesz részt programjainkon, a fogyasztásicikk-vásárokon és szakkiallításokon egyaránt. Az Isar-parti nagyváros jövő évi rendezvényei közül is több lehet érdeklődést a hazai szakemberek körében.

Az Inhorgenta szakkiallítás az óra, az ékszer, a drágakő és az ezüsttárgyak bemutatója, kiegészítve e termékek gyártóber-

dezéseiével. A nemzetközi sport-szervásáron, az ISPO-n, téli és nyári sportfelszereléseket, valamint sportruházat mutatnak be. Az utóbbi években főleg a ruhák seregszemléje vált népszerűvé, ott hagyományos kiállító a magyar ipar is. Az évente kétszer megrendezett müncheni divathétén ugyancsak rendszeres vendégek a magyar ruhák. Világszerte egyedülálló rendezvény a nemzetközi kisipari vásár, amely kis- és középvütemek beruházási javait és kiemelkedő színvonalú kisipari termékeit mutat be.

A világ élelmiszeriparának legnagyobb szakvásárát, az IKOFA-t 1980-ban rendezik. Ezen Magyarország évek óta hivatalos nemzeti kiállítással vesz részt.

Építés lóerőben mérve

Megújul az elagott géppark — Korszerű, kapható, csak nem ismerik

Hátrányos helyzetből igyekeznek felzárkózni az okkal, ok nélkül gyakran ostromozott építők. Legutóbb az országgyűlés építési és közlekedési bizottságának május végi ülésén hangzott el: az építőipar fejlesztése évtizedeken át elmaradt más iparágakétól, és a gépészet foka jelenleg lényegesen alacsonyabb, mint a fejlett nyugat-európai vagy a többi KGST-országban. Amíg például a szomszédos baráti államokban a népgazdaság gyarapítására szánt beruházási összegből évente 3-4 százalék nálunk átlagosan 2,4 százalék jutott az építőiparnak. Mindezt súlyosabbá teszi ama örökség, amellyel a la-

májában — további négy milliárd forintot jusszon. Ily módon mintegy 17 milliárdot költhetünk gépbeszerzésre.

— A képviselők kifogásolták, hogy a berendezések zömét importáljuk, s a hazai ipar alig-alig vállal szerepet az építés korszerűsítéséből. Ez a jövőben is így lesz?

— A gépek 62 százalékát a szocialista, 18 százalékát pedig a tőkés országokból vásároljuk, a hazai ipar tehát a berendezéseknek csupán egyötödét adja. Ezt még tovább bontva: a gépek 17 százalékát az ÉVM vállalatai gyártják, s a gépiparra csupán 3 százalék jut. E meg-

barátinktól. Az ÉVM mindinkább szorgalmazza a jobb információt, s ennek immár eredményei is vannak. Tavaly óta, magyar kezdeményezésre, együttműködik és együttes üléseket tart a KGST építésszervezetekkel, valamint az építőgépgyártó állandó munkacsoportja. Ennek egyik formája volt az április végi Békéscsaba '78 rendezvénysorozat, amikor a két állandó munkacsoport együttes ülésén kívül 350 gépet felvonultató bemutatóra került sor, valamint ezer résztvevővel szakági tanácskozást tartottunk, amelyen kétszáz külföldi érdeklődő is megjelent.

Miniszeri rendelet

— előkészületben

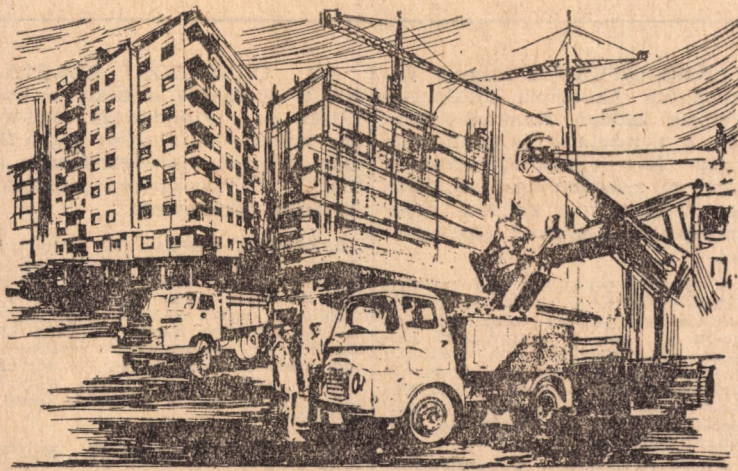
— Tanácskozásokról gyakorta adunk hírt, ám a szakemberek eszmecsereje bármily gyümölcsöző is, önmagában még nem jelent előbbre lépést.

— Nem is elégedtünk meg csupán a házigazda-szerepkel, vagy ha úgy tetszik: a rendezvénysorozat nem ért véget a zárszóval. Valamennyi kiállított gépről — többségük új — orosz és magyar nyelvű prospektusokat készítettünk, s azokat kötetbe füztve adtuk át a résztvevőknek. Ugyancsak két nyelven bocsátottuk közre az előadások szövegét. A teljességhez tartozik, hogy az építőipar gépésztében érdekelt valamennyi szakemberen kívül Békéscsabán voltak a külkereskedelmi vállalatok képviselői is. S hogy nem hiába: az államközi szerződésben nem szereplő gépek szállításáról is meggyeztek, előzetes szerződéseket kötöttek, mindent egybevéve 21 millió rubel értékben... A technikai érdekességek közül hadd utaljunk csupán egyre: a Békéscsabán épülő, szovjet gyártmányú betongyár munkálatain ekkor mutattak be Magyarországon először olyan, csehszlovák tulajdonban levő helikoptert, amely darut helyettesíthet. Őhat tonnányi súly felemelésére képes, s ezt bebizonyítva a jelenlévők szemelátára illesztett helyére egy igen nehéz acélszerkezetet.

— Végetérül hallhatnánk-e a gépek kihasználtságának mértékéről, amely a közhiedelem szerint — a képviselők is megfogalmazták ezt — alacsonyabb a kívánatosnál?

— Az építőgépek kihasználtságát állandóan vizsgálják, vizsgáljuk, s e téren szinte minden fórumon szóba kerül. Kétségkívül e téren sincs minden rendben: jó és rossz példák egyaránt vizsgálhatunk. Csak a jobb szervezés teheti lehetővé, hogy a drága berendezések akkor érkezzenek az építkezések színhelyére, amikor éppen szükség van rájuk. A telepített üzemekben sokat javult a helyzet, mind több helyen térnek át a két és három műszakos gépkészítésre. A további előrelépést attól a közeljövőben megjelenő miniszeri rendeletről várjuk, amely előírja a nagy értékű építőgépek és berendezések magasabb szintű, hatékonyabb kihasználását.

Földes Tamás

kások, gyárak, s más létesítmények kivitelezői az államot követően rajoltak: akkortájt a malter és a vakolóknál lehetett volna a cégérük.

Selejtezésre várva

Az előzmények ellenére most, az ötödik ötéves tervidőszak derekán indokolt múlt időben fogalmazni: az építőipar megkapta ama forrásokat, amelyek lehetővé teszik a megújulást. Nem a gondok-panaszok sorolásáért, hanem a lehetőségek felvázolásáért kerestük fel az ÉVM műszaki fejlesztési főosztályán dr. Burger Bélát, az építésszervezési osztály vezetőjét, és dr. Temesvári Jenő csoportvezetőt. Kérdéseink között olyanok is szerepeltek, amelyek az országgyűlési bizottság május végi ülésén, a vita során, a képviselők tolmácsolásában hangzottak el.

— Mekkora, és miként változik az építőipar napjainkban meglehetősen öreg: átlagosan hét esztendő gépparkja?

— A gépparkjának értéke 15-16 milliárd forint, de csupán 1976-ban és 1977-ben 8,7 milliárd forinttal — az előirányzottól 37 százalékkal nagyobb összeggel — növelhették a gépek és az egyéb technológiai berendezések családját. Eközben, két év alatt, a vállalatok — tervüket túlteljesítve — 259 milliárdos építés-szerelést végeztek, s az évi előirányzatok rendre 5-7 százalékkal emelkednek. Ami a géppark magas korát illeti: az állomány egyharmada nullára írt, de kényszerből ma még nem selejtezhető ki. Am aligha kétséges: 1980-ra már mások lesznek a lehetőségeink, s a hatodik ötéves tervidőszak feladatainak megfiatalított gépparkkal vághatunk neki. Mint ismeretes, részint a létszámcsokken ellenőrzésére, az Állami Tervbizottság tavaly júniusban lehetővé tette, hogy az építőipar — hitel, illetve állami támogatás for-

oszlás kétségkívül gondot jelent, mégsem kívánhatjuk a gépipartól, hogy ráálljon a meglehetősen sokféle építőgépek készítésére. Aligha fizetődne ki, és merőben idegen volna a szelektív iparfejlesztési politikától. Itthon a javítóbázist kell erősíteni, mind kevésbé tartható ugyanis, hogy az építővállalatok maguk készítsék az alkatrészeket és büttyköltetik a nagy értékű berendezéseket. Ezért döntöttünk úgy, hogy a központi javítóbázis kialakítása érdekében a már említett négy-milliárdos pótkeretből több mint egymilliárdot juttatunk az Építőgépgyártó Vállalatnak. Az ÉPGÉP gyárai nemcsak az ÉVM-vállalatok berendezéseit tartják majd karban.

Békéscsaba '78

— Mennyire jelentős a kisebb építőszervezetek gépparkja?

— Nem oly mértékben, mint feladataikhoz és a termelékenység követelményeihez képest kívánatos lenne. Amíg az állami építőiparban egy munkásra több mint 7 lóerő jut, a TÖVALL-oknál és a szövetkezeti vállalatoknál nem éri el a két lóerőt. A négy-milliárdból viszont 21 építőipari szövetkezet és 9 TÖVALL is részesedett, jelesül nem csupán az ÉVM felügyelete alá tartozó, nagyobb vállalatok fejlesztettek.

— A Parlamentben megfogalmazódott ama gond is, hogy a szakemberek nem ismerik eléggé a beszerzésre érdemes gépeket. Márpedig az egységes géppark kialakítása is azt kívánja, hogy tájékozottabbak legyenek a kínálatról...

— Kétségkívül nehézségeinket szaporítja, hogy amíg a tőkés vállalatok a reklám és az informálás legkülönbözőbb eszközeivel élnek, a KGST-országok gyártói nem ilyen rugalmasak. Emiatt sokszor még a szakemberek sem tudják, milyen korszerű gépeket vásárolhatnak

Divat és minőség

Kedden az MTA dísztermében megkezdődött a XXIV. textilipari műszaki konferencia. A kétnapos ülésen elsősorban arról tanácskoznak, hogy a mennyiségi növelés mellett hogyan lehetne a minőségre, és a divat változásainak gyorsabb követésére felkészülni.

Befejezés előtt Ózdon

Befejező szakaszánál tart Ózdon az acélgyártás 2,3 milliárd forintos nagyberuházása. Már korábban elkészült az oxigéngyár, a nyolcszáz tonnás körkeverő kemence, a vízműrendszer, az elektromos állomás, az üstelőkészítő csarnok, és beépítették az első négy elektromos porleválasztót. Az építők és a szerelők

most a 2. számú ipari vágányon, a további öt elektrofilteres porleválasztó, valamint a háromszáz fős szocialis épület befejező munkálatain dolgoznak.

A teljes befejezés után az új termelő- és kiszolgáló rendszerekkel az ózdi gyár évente 1,4 millió tonna jó minőségű acélgyártására lesz alkalmas.

Félcsaládi

Örömhír a délutáni lapban: literes palackozásban is forgalmazzák a „Kőbányai világot”.

A Sörgyári Dolgozóval egyetértünk. Technológiai eredmény, hogy kiválóan működik a literes automata.

Egyebekben nem értünk egyet. Mert:

- 1. Nyári, sörhiányos időkben literenként számolva sem lesz több a sör, mint félliterenként.
2. A világon mindenütt a kisebb palackok — tehát az ebédhez hirtelen felhajtható mennyiségek — a kedveltek.
3. Aki eddig fél litert ivott, az megissza az egy litert is.
4. Tehát: még kevesebb lesz a sör.
5. Aki pedig takarékból helyett üvegbotét gyűjt — az új betéti árak szerint — „befektetésével” nem arányosan „felszik ki”.

Merénylet Belfastban

Belfastban hétfőn a késő esti órákban gyújtóbombákkal felrobbantották az északi tartomány legnagyobb autóbuszgarázsát.

A törvényen kívül helyezett ír köztársasági hadsereg nevű észak-írországi terrorszervezet fontos belső dokumentumát találták meg az Ír Köztársaságban, a szervezet egyik székében levő vezetőjének rejtékhelyén.

Földrendések Japánban, Olaszországban

A hétfői japán földrengés epicentrumában a Richter-skála 7,5 erősségű földrengést jelzett. Miagi megyében 21 ember meghalt, egy személy eltűnt, míg a sebessültek száma 421.

Megmozdult a föld kedden az észak-olaszországi Friuli tartományban is, ahol 1976-ban ezer ember halt meg földrengés következtében.

Erős szél, záporok

Várható időjárás ma estig: az ország déli, délnyugati felében is felszakadozik a felhőzet, majd felhők vonulnak át, elsősorban futó záporral.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 410 centiméter volt.

(X) 173-514. Csak ezt a telefonszámot kell felhívni! Eladásra szánt könyveit, könyvtárát, régi metszetét, térképeit — az önnel legmegtehetőbb időpontban — lakásán értékeljük, gondoskodunk az elszállításról is. Központi Antikvárium, Budapest V., Múzeum körút 13-15. Telefon: 173-514.

A FAO nemzetközi összefogást sürget

Ötven országot fenyeget a sáskajárás

Sáskainvázio fenyegeti a világ mintegy ötven országát — Afrika nyugati partjaitól egészen a Himalájáig. Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének, a FAO-nak a székhelyén úgy vélik, hogy könnyen kritikussá válhat a helyzet, ha az etiópiai és a somáliai területekre lecsapó sáskafelhőket nem sikerül elpusztítani.

Nagy mennyiségű rovarirtó alkalmazása — ahol erre mód van — megfelelően védene, s az utóbbi években a legkorszerűbb technika is segít a megelőzésben:

műholdakkal szűrik ki azokat a földrajzi pontokat, ahol sáskarájak kibontakozása várható.

Ha a beavatkozás elmarad — s ettől tartanak a FAO szakemberei az Afrika szarván dúló harci események miatt — félelmetes károkat okozhatnak a sáskák, melyek naponta saját súlyuknak megfelelő mennyiségű táplálékot fogyasztanak, márpedig ha egy területen sáskahad száll meg, ott egy négyzetkilométeren 40-80 millióan kezdik meg a lakmározást.

rint, ha a jelenleg sáskadúlta országokban az egész lakosság — katonák és parasztok — nem indítanak harcot a sáska ellen, könnyen katasztrófálissá válhat a helyzet.

Az Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) Rómában nyilvánosságra hozott nyilatkozatában arra hívta fel a figyelmet, hogyha Etiópia és Szomália nem tesz azonnali lépéseket az országukban pusztító sáskajárás megfékezésére, az Atlanti-óceán és a Himalája között mintegy 50 országot fenyeget a sáskajárás.

A FAO utalt arra, hogy az időszaki szél sáskarájakat sodorhat akár Marokkóba, akár Iránba és Pakisztánba.

Meghalt Venesz József

Venez József, a Magyar Szakácsok és Cukrászok Szövetségének elnöke, június 11-én, 66 éves korában elhunyt.

Az elismert szakember, a magyar gasztronómia hagyományainak ápolása mellett, élen járt a korszerű táplálkozás, a társadalmi étkeztetés megszervezésében és elterjesztésében.

Temetéséről később történik intézkedés.

Belkereskedelmi Minisztérium Fővárosi Tanács Magyar Szakácsok és Cukrászok Szövetsége

Olcsóbb lesz néhány fotóciikk

Olcsóbb lesz néhány fotóciikk; az Ofotért vállalat az amatőrfilmezés és a házi laborálás további népszerűsítésére a fólszerelés néhány eszközeinek árát véglegesen leszállítja.

Az öt fotóciikk új ára június 15-től érvényes.

Az autóbuzskarambol újabb áldozata

Az egri kórházban kedden behalt sérüléseibe Sóti József 39 éves hevesi lakos, aki hétfőn a 31-es számú útvonalon a Heves és Trenk község között összeütközött két autóbusz egyikén utazott és életveszélyesen megsérült.

Az összeütközés körülményeinek tisztázására a vizsgálat tovább folytatódik.

A tömeggyilkos öngyilkossági kísérlete

Öngyilkosságot kísérelt meg hétfőn Brazíliában Gustáv Franz Wagner háborús bűnös, a lengyelországi Sobiborban és Treblinkában felállított náci koncentrációs táborok parancsnokának egykori helyettese.

A letartóztatásban levő Wagner cellájában összetörte szemüvegét, s megpróbálta lenyelni az üvegcserepeket. Az öngyilkosságot az egyik börtönőr akadályozta meg.

(X) BULGÁRIA VÁRJA ÖNT! Ha a tenger szerelmese, jöjjön Bulgáriába! Finom, aranylós homokokkal borított strandok, kellemes víz, zord sziklák, romantikus folyótorkolatok, homokdűnék, modern szállodák, éttermek, motelek, kempingek várják Önt! Az utazási irodák tengerparti ajánlatai: EBUSZ — 7 napos, teljes penzió (Aranyhomok, Napospart, Albena üdülőtelep) 1290-2390 forint szállásokban. — COOPTOURIST — Motel „Obzor” (Obzor városban van a motel), 7 nap, teljes penzió 2100 forint. — SIOTOUR — (Bungalow, 7. sz. kemping) „Biszer” kempingben, 7 napos, félpénzió 1270 forint. Kedvezmények: szeptember 16-tól 30-ig 25 százalékos, szeptember és október hónapban 40 százalékos kedvezmény. Jelentős kedvezmény a 2-10 éves gyermekeknek. Jelentkezés: az EBUSZ, a COOPTOURIST és a SIOTOUR irodáiban. AZ AUTOS TURISTÁK FIGYELMEBE! A Bulgáriába utazó autós turisták az ideiglenesforgalmi idejében is előre befizethetnek kedvezményes benzintalponokra az EBUSZ, a COOPTOURIST és a VOLANTOURIST irodáiban. A benzintalponokat az autós turisták a bolgár határállomásokon működő SIPKA utazási irodában vehetik át. Részletes felvilágosítás: BALKANTOURIST Iroda. Címe: Budapest VI., Népköztársaság útja 16. Telefon: 221-812. Telex: 22-43-69.

LÁNG ISTVÁN, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárhelyettese kedden Kanadába utazott a nemzetközi talajtani társaság XI. világkongresszusára, amelyen előadást tart. Ottawában találkozik a kanadai tudományospolitikai szervek képviselőivel.

A SPORTFOGADÁSI ÉS LOTTO IGAZGATÓSÁG a júliusi és az augusztusi előfizetéses lottószelvények között az idén is megrendezi szokásos nyári pályázatát. A beküldött pályázatok között havonta rendkívül jutalomrosorsókat tartanak, a főnyeremény Lada személygépkocsi. A pályázati feltételek az előfizetéses szelvények hátoldalán találhatók.

ANTI-DÜHRING KONFERENCIA kezdődött tegnap Berlinben, az NDK tudományos akadémia-ja, és a Humboldt Egyetem rendezésében Engels Anti-Dühringje megjelenésének 100. évfordulója alkalmából.

KÜLFÖLDI UTAZÁSA ELŐTT és utána látogassa az angol, francia, német, olasz, orosz, spanyol társalgási delutánokat 17-től 22 óráig szerdán és csütörtökön a Hungaria kávéházban, pénteken a Malomtó bisztró kertjében, szombaton discóval az V. Honvéd utca 20. alatti pinceklubban, vasárnap a Kalvin téri városkapu presszóban.

SIMON JÓZSEF szobrászművész, aki Svédországban él, egyik alkotását Győr városának ajánlotta. A szobrot a győri Kreszta-házban állítják fel, ahol Kovács Margit állandó kiállítása is látható.

MUSZTAFÁ BAJSZÁL névre hallgató Yesilköy török falu 342 lakosa közül 42. Igy, ha a faluba e névre leírel énekezik, ezt kidobolják a falu fötéren és együttesen döntik el, hogy valójában kinek is szól. A falu vezetőjét is Musztafa Bajszálnak hívják, aki viszont arról panaszkodik, hogy baj van a telefonokkal is. Ha ugyanis valaki a telefonközponton keresztül Ali Bajszált keresi, a központos kisasszonynak 28 Ali Bajszált kell megkérdeznie, hogy valójában kinek is szól a hívás.

BERDA JÓZSEF-EMLEKSZOBÁT alakítanak ki Újpesten, ahol a költő élt — határozta el a IV. kerületi Tanács keddi ülésén, — amelyen a közművelődési bizottság feladatairól és további terveiről tárgyaltak.

A VILÁG LEGKORSZERÜBB SZÁLLODÁJÁT építik fel Moszkvában. A Kozmosz szálloda — amely 1990-ra, a moszkvai olimpiál játékok idejére készül el — 3642 férőhelyes lesz, négy étterme, két bárja, továbbá bankja, postája, úszomedencióje, tekepályája, ézerszemélyes kongresszusi terme és több üzlete lesz.

TÜZ UTÓTT KI, majd gránát robbant a Fülöp-szigeteken fekvő Davao város piacán. Öt ember meghalt, körülbelül százán megsebesültek. A helyi hatóságok szerint merénylet történt.

Bútor — kislakásokba

A korszerű igényekhez alkalmazkodik a győri Cardo Bútorgyár: fokozatosan abbahagyja a divatjamúlt berendezések gyártását, s az idén már termelési értékének 15 százalékát az új típusok adják. Ilyen újdonság a Dorka gyártmányú család, amelynek darabjai variálhatók, s főként kisebb vagy garzonlakásokban válnak be. A garnitúrához tartozó fekhely például napközben nem foglal helyet, mert egyszerűen felcsukható a szekrénybe.

AZ ORSZÁGOS BÉKETA-NÁCS elnöksége a béke, a barátság és a szolidaritás érdekében kiemelkedő munkát végző 20 szakszervezeti tisztviselőnek a magyar békemozgalom kitüntető jelvényét adományozta.

SPECIÁLIS GEPKOCST próbáltak ki az Új-Mexikó állambeli (USA) Sandia laboratórium kísérleti pályáján. A jármű olyan kemény és ellenálló anyagból készült, hogy úgy szőlővén sértesen maradt, miután 128 kilométeres sebességgel nekifutott egy vasbeton akadálynak. A tervek szerint ebben a járműben szállítják majd ezentúl a nukleáris üzemanyagot.

A ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLA Liszt Ferenc kamarakórusa június 18-án, vasárnap este jubileumi koncertet ad a főiskola nagytermében az együttes fennállásának 15. évfordulója alkalmából. A hangversenyt Párkai István Liszt-díjas karnagy vezényli.

AFRIKÁNAK 1977 közepe táján 423 millió lakosa volt. A demográfusok számítása szerint 2000-ben a fekete földrész lakosainak száma eléri majd a 800 milliót.

Elhagyta

— felrobbantotta

A linzi LASK sportegyesület kantinjára véres csatát érte változott hétfőn, miután egy 29 éves katonai feltékenységű felrobbantotta magával hozott kézigránátját.

A fiatal pár kapcsolata már korábban megromlott, de a férfi nem tudott helynyugodni barátjánje elhagyásáig. Hétfőn előbb egy étteremben találkoztak, majd veszekedve továbbmentek a sportegyesület kantinjába. A hangosan vitákozó pár magára vonta a jelenlevők figyelmét és többen a lány segítségére akartak sietni, amikor a kétségbeesett férfi hirtelen mozdulatokkal átélte a lányt és kibiztosította a kézigránátját. A zsúfolt helyiségben robbanó gránát két embert darabokra tépett: a családost Wolfgang Beiert és 20 éves barátját; tizenöt személyt pedig súlyosan megsebesített, többeket életveszélyesen.

Sikkasztókat ítélték el

Vendéglátóipari bűnügyre tett pontot az elmúlt napokban a Győri Megyei Bíróság. Takács Mária 35 éves és Borsodi János 37 éves csornai lakosok a szabadságidőre elvállalták a helyi áfész 4-es számú italboltjának vezetését. A helyettesítés idejére esett a kétnapos búcsú, amikor a kocsmát két nap alatt 107 ezer forint forgalmat bonyolított le. A sikkasztók alaposan megdézsmáltak a bevételt, közben szorgalmasan vizezték a bort és a tömény italokat; rendszeresen kevesebbet mértek a vendégeknek a kifizetett mennyiségnél, de a leltár még ennek ellenére is 24 ezer forint hiányt mutatott ki.

A Győri Megyei Bíróság Takács Mária 8 hónapi, Borsodi János pedig 6 hónapi, börtönben letöltendő szabadságvesztésre ítélt. A 24 ezer forintos hiányt megtérítették. A börtönbüntetés mellett a bíróság mindkettőjüket két évre a vendéglátóipari foglalkozástól is eltiltotta.

Az ítélet jogerős.

Új üvegajták Salgótarjánból

A Salgótarjáni Síkfüvegyárban két éve megkezdett rekonstrukció jó ütemben halad; az idén már 9 millió 330 ezer négyzetméter síkfüveg kerül ki az üzemből, ennek mintegy 15 százaléka tőkés exportra készül. Főként az Ikarus és a MÁV megrendelője a 425 ezer négyzetméter edzett üvegnek; illet gyártanak még tíz, különböző típusú személgépkocsihoz is. A korszerűsített üzem új terméke lesz a többi között a járművekben oly fontos ragasztott biztonsági üveg, továbbá az építkezésekre szánt, refleksiós hő- és fényvisszaverő üveg.

Itt tartunk

Gondok az exporttal

Az elmúlt esztendő havi átlagához képest, 1978 második negyedének nyitó hónapjában — áprilisban — visszaesett a szocialista ipar termelése. Mint a Központi Statisztikai Hivatal legutóbbi közleményeiből kitűnik: a márciusi 11,8 százalékos többlettel szemben, áprilisban 4 százalékos volt az elmaradás — ám ez csupán a termelés ingadozására utal. Négy hónap alatt ugyanis a szocialista ipar 6,3 (az állami 6,1, a szövetkezeti 9,7) százalékkal produkált többet, mint 1977. január—áprilisban. Ez idő alatt az egy foglalkoztatottra jutó termelés 6,2 százalékkal emelkedett.

Ipari termelés

Az iparágak közül — a tavalyi első négy hónaphoz viszonyítva — csupán a gyapjú-, a selyem-, a kötőszövő- és a malomipar, valamint az alumíniumkohászat termelése esett vissza 1,4—3 százalékkal. Lényegesen előrerukkolt a gyógyszeripar (19,9), a műanyagfeldolgozó-ipar (18,4), a szerves és szervetlen vegyipar a festékiparral együtt (15,2), a műszeripar (13), a bútorigar (12,7), az építőanyag-ipar (11,5), a dohányipar (10,4), továbbá a villamosgép- és -készülék-ipar (10,1 százalékkal).

A foglalkoztatottak száma a szocialista iparban 0,1 százalékkal, 1 millió 688,8 ezerre nőtt — legnagyobb mértékben, 2,2 százalékkal a közlekedésszerek-iparban, s 2,1 százalékkal az élelmiszeriparban, miközben a gép- és gépberekesztés-iparban 3,2 százalékkal csökkent. Ami az átlagbéréket illeti: az összes foglalkoztatottaké 10,3 százalékkal 3340 forintra, a fizikai foglalkozásúaké pedig 11 százalékkal, 3230 forintra emelkedett. Az átlagberek változatlanul a bányászattól a legmagasabbak: 4451 forint, míg a kézmű- és háziiparban a legalacsonyabbak: 2614 forint.

A kivitelező építőipar 6,3 százalékkal termelt többet, mint tavaly az első négy hónapban; 7,5 százalékkal dolgozott termelésében; 9261 építőmunka munkálatait kezdte meg (költségvetési összegük, folyó áron 29,7 milliárd forint) és 5839 építményt adott át (11,6 milliárd forint). Április

végén az építők 14 737 építményen — a tavalyinál 7,9 százalékkal többen — dolgoztak (a költségvetési összeg, szintén folyó áron, több mint 115,2 milliárd forint). Lényegesen, 17,3 százalékkal több — 7816 — lakást adtak át, ám a KSH-közlemény megjegyzi: ebből csupán 3305 a kész lakás. Április végén 61 420 lakás állt kivitelezés alatt. A beruházások háza táján annyi a változás, hogy — folyó áron — az állami beruházásokra 0,6 százalékkal kevesebbet, a vállalatiakra viszont 13,6 százalékkal többet költöttek el. Az állami beruházások csaknem 14,5 milliárdra, a vállalati beruházások több mint 25,2 milliárdra kerültek. Mindent összegezve, 8 százalékkal többet költöttünk beruházásra, mint egy esztendővel korábban.

Küikereskedelem

Küikereskedelmünkben a behozatal ismét meghaladta a kivitelét: miközben az import 8,6 százalékkal, az export csupán 0,2 százalékkal nőtt, ám e szerény növekedés is a szocialista országokba irányuló kivitelnek köszönhető. A nem szocialista országokból 12,3 százalékkal többért, 39,5 milliárdért importáltunk, miközben kivitelünk 6,3 százalékkal csökkent, s 20,5 milliárd forintot jelentett. Mindezek hatására küikereskedelmünk passzívuma a március végi 16 milliárd forinttal szemben 24 milliárd forint volt; s ebből 6 milliárd jutott a rubel, csaknem 18 milliárd pedig a dollár- és egyéb elszámolási országokra. S bár a legjelentősebb bevétel — 17 milliárd forint — az anyagok, félkész termékek és alkatrészek kiviteléből származott, ez az összeg 11,3 százalékkal kevesebb az 1977. január—áprilisnál.

A kikereskedelem forgalma 8,7 százalékkal — az élelmiszerek és élvezeti cikkeké 7,1, a ruházati cikkeké 7,4, a vegyes iparcikkeké 11 százalékkal — fokozódott. Négy hónap alatt 83,7 milliárd forintért vásároltunk a boltokban (ebből 10,6 milliárd volt a vendéglátás forgalma). Április végén a kikereskedelem és a fogyasztási cikkek-nagykereskedelem készletei meghaladták a 45 milliárd forintot.

F. T.

A SZÖVOSZ felügyelő bizottságának ülése

Hogyan dolgozik a VOSZK?

Száraz tésztát gyárt, gyümölcs-szörpöt forgalmaz, hűtőkamrát készít, műsoros rendezvényt szervez, ételbárt és üzletpavilont árul, gépet kölcsönöz — a teljesítmény igénye nélkül soroltunk fel néhányat a Szövetkezetek Kereskedelmi Ipari és Szolgáltató Közös Vállalata, a VOSZK feladatai közül. Június 22-én és 23-án a mátrafüredi Avar Szállóban Nánási László elnöklétele mellett tartott a SZÖVOSZ felügyelő bizottsága. Kedvezően értékelték a 160 tagszövetkezetet számláló szövetkezeti vállalat munkáját és választott testületei-

nek működését. Tavaly 354 millió forint volt a termelési érték, áruforgalmuk pedig meghaladta az egymilliárd forintot. Az eredmények mellett szólni kell a hibákról is: túléptek a szükséges készleteket, nem eléggé hatékony a piacutátlás, olykor eltolódnak a szállítási határidők.

A SZÖVOSZ felügyelő bizottságának tagjai megtekintették a VOSZK verpeléti palackozó üzemét, és felkerestek néhány Heves megyei szövetkezeti éttermet, melyek berendezéseit a vállalat szállította.

— elek —

TASZSZ-kommentár

A bukaresti ülés előtt

A KGST Bukarestben rövidesen megkezdődő 32. ülészakaról kiadott hivatalos közlemény magára vonta a közvélemény figyelmét, mert a világ legdinamikusabb nemzetközi gazdasági szervezetével foglalkozik — írja csütörtöki kommentárjában a TASZSZ hírgyűnkörség. A KGST tagországa stabilan, visszaesések és válságok nélkül fejlődnek, s fejlődésünk ütemére is nehéz lenne példát találni a világ gazdaságában.

A KGST-tagországek az elmúlt tíz év alatt megkettőzték gazdasági potenciáljukat. A nemzeti jövedelem 36 százalékkal nőtt 1971—75 között, míg az EKG-tagországaik nemzeti jövedelme ugyanezen idő alatt 12 százalékkal. A KGST-tagországek ipara négyszer olyan gyorsan fejlődött, mint a Kilenceké. A tavalyi hivatalos adatok szerint az ipari termelés 6,4, míg a Közös Piac tagországaiban 2 százalékkal nőtt — állapítja meg a TASZSZ.

Nemzetközi tökemozgás

A szél megfordul

Az ötvenes és hatvanas években — az „amerikai kihívás” idején — az egész tőkés világot, de különösen Nyugat-Európát szinte elárasztotta az USA-ból származó tőke. Tucat számpira alapítottak nagy amerikai cégek leányvállalatokat Nyugat-Európában, s több száz patinás vállalat részvényeit vásárolták meg a tengerentúli beruházók. Évtizedünkben azonban jelentős változás tapasztalható az amerikai külföldi beruházások területén: mindinkább lassul az óceán túlsó partjáról származó, működő tőkebefektetések növekedési üteme, ugyanakkor látványosan emelkedik és bővül a nyugat-európai országok, valamint Japán beruházási tevékenysége az USA-ban.

Az amerikai kereskedelmi minisztérium adatai szerint az elmúlt esztendő során a nyugati államok közvetlen amerikai beruházásai évente átlagosan 9—10 százalékkal növekedtek. Ezzel szemben a külföldre irányuló amerikai működő tőke „exportja” évente csak három százalékkal emelkedik.

Ütem és mennyiség

1971-ben az Egyesült Államokban eszközölt külföldi közvetlen beruházások összértéke 14 milliárd, tavaly már összesen 31 milliárd dollár volt. A „bevándorolt” tőke tehát hat év alatt több mint kétszeresére növekedett. Ugyanez nem mondható el viszont a külföldön tevékenykedő amerikai tőke növekedési üteméről — bár volumene természetesen nagyobb. Tavaly a külföldön működő amerikai tőke összértéke 138 milliárd dollár volt, hat évvel korábban pedig 90 milliárd körül mozgott.

A tőkeáramlás irányában és ütemében bekövetkezett változások több okra vezethetők vissza. Az USA-ból származó befektetések növekedésének visszaesését többek között a többi fejlett tőkés állam pénzügyi, termelési-technológiai és exportpozícióinak megerősödése okozta. Jelentősen csökkentette az amerikai beruházók kedvét a Nyugat-Európában és Japánban bekövetkezett béremelkedés, az infláció gyors üteme, valamint az általános konjunktúra erőtlensége. Ugyancsak riasztóan hatott a profitráta fokozatos csökkenése.

Ezzel szemben a nyugat-európai és japán tőkebefektetők számára az amerikai piac fontossága szinte egy csapásra megnövekedett. A dollár leértékelése

olcsóbbá tette a külföldiek számára a vállalat alapítást az Egyesült Államokban, s ebbe az irányba hatott az is, hogy az amerikai munkabérek és energiaköltségek számos fejlett tőkés államnál ma már alacsonyabbak. A külföldi befektetők számára igen nagy vonzerőt jelent az amerikai piac nagysága, valamint az a tény is, hogy termelőüzem létesítése esetén amerikai földön „átugorhatják” a vámfalat.

Közös Piac, Kanada, Japán

Mindezek következtében Nyugat-Európából és Japánból jelentős tökéradat indult meg az USA irányába. Franciaország határozására, Olaszország négyeszeresére, az NSZK két és fél-szeresére növelte hat év alatt az USA-ban működő aktív tőke összegét. A nyugat-európai országok — mindenekelőtt a Közös Piac tagállamai — 66 százalékkal részesednek az Egyesült Államokban levő külföldi tőkéből. Hollandia mind ez ideig 6,2, Nagy-Britannia 5,7, Svájc pedig 2,3 milliárd dollár értékű tőkét exportált az óceán másik partjára.

Dinamikusan növekszik Japán beruházási tevékenysége: az export mellett az ázsiai országok cégei fokozzák közvetlen részvételük arányát az amerikai ipar néhány szektorában és a szolgáltatás szférájában. (A híres Sony-cég televízió-összeszerelő üzemét létesített amerikai földön, a Honda pedig hamarosan megkezdte motorkerékpár-gyártó tevékenységét Ohio államban.) A japán áru- és tőkeözön persze hatalmas tiltakozást vált ki az amerikai üzleti körökben, megállításiára azonban eddig nem sikerült megfelelő megoldást találni. Az USA-val szemben fennálló hatalmas japán küikereskedelmi mérlegaktívum elleni amerikai tiltakozás és fenyegetések egyértelműen arra készítik a „felkelő nap országának” beruházóit, hogy fokozzák investíciós tevékenységüket az Egyesült Államokban. Erdemes megjegyezni, hogy az elmúlt öt év során nagy mennyiségű olajdollár áramlott be az USA-ba, a mesés olajvagyonokat azonban felszívta a bankszféra, s csak igen kis hányadát fordították vállalat-alapításra, illetve cégfelvásárlásra.

Az USA-ban működő külföldi tőke 20 százaléka az olajiparban, 42 százaléka a feldolgozó ipar-

ban (elektronika, számítástechnika, gyógyszeripar stb.), 20 százaléka pedig a kereskedelemben tevékenykedik. A külföldi beruházások általában rugalmasan követik az egyes ágazatok helyzetében bekövetkezett változásokat. Emelést érdemel, hogy a külföldi tőkebefektetők előnyben részesítik a vállalati részvények felvásárlását az új vállalatok alapításával szemben. (1977-ben az USA-ban összesen 274 bejegyzett külföldi beruházás működött, ötödreszük nyugatnémet vállalatok neve alatt. Ez utóbbi azért meglepő, mert 1972 óta a márka árfolyama 56 százalékkal emelkedett a dollárhoz viszonyítva.)

Szerkezeti módosulások

Ami az USA-ból származó tőkebefektetéseket illeti, megállapítható, hogy a jövőben tovább csökken majd a fejlett ipari államokba történő beruházások hányada, különösen a feldolgozó iparba áramló tőkék mennyiségében várható visszaesés. Az amerikai beruházók viszont növelni kívánják a fejlődő országok nyersanyag- és energiaforrásainak kiaknázását célzó investíciókat. Beruházási szempontból különösen a kőolaj- és földgáztermelés kerül előtérbe. Az amerikai gazdaság érdekei most azt diktálják, hogy a fejlődő országokban is csökkenjenek az amerikai beruházások üteme a feldolgozó iparban. (Idén várhatóan hatmilliárd dollár amerikai működő tőke áramlik a fejlődő országokba, ennek az összegnek a fele Latin-Amerika természeti kincseinek kiaknázását és az amerikai érdekeknek megfelelő „hasznosítását” szolgálja majd.)

Bár az elmúlt néhány évben a külföldi működő tőke beáramlása az USA-ba látványosan növekszik, jelentőségét nem szabad túlbecsülni. A külföldi társaságok részesedése az Egyesült Államok összes ipari beruházásában négy százalék, tehát egészében nem veszélyezteti a belföldi termelők érdekeit. Sőt, egyes szövetségi államokban tartó karokkal és kedvezményekkel fogadják a külföldi beruházásokat, mert azok új munkahelyeket teremtenek. Egyes iparágak — szórakoztató-elektronika, cipőgyártás stb. — azonban növekvő nyugtalansággal szemlélik külföldi versenytársaik terjeszkedését saját „vadászterületükön”.

Gonda György — Szentgáli Péter

Ülést tartott az országgyűlés mezőgazdasági bizottsága

Nagyobb befizetés — több támogatással

Tudósítónktól.

A tavalyi, jónak mondható időjárás a mezőgazdaság és az élelmiszeripar pénzforgalmára is kedvezően hatott. A termés növekedése, az állattenyésztés jövedelmezőségének javulása, az élelmiszeripar egyenletesebb alapanyag-ellátása következtében növekedtek az ágazat költségvetési befizetései is. A csaknem 35 milliárd forint 19 százalékkal több az 1976-osnál, s nyolc százalékkal meghaladja az előirányzatot. Mind az 1976-osnál, mind az előirányzottnál nagyobb a támogatások összege, amely megközelíti a 44 milliárd forintot. A tervezett meghaladó növekedés jórészt a fogyasztási-cikk-import támogatásának többletéből adódik a kávé és a kakaó 5 milliárd forintos árkiegészítése például több mint négy-szerese a tavalyinak.

Az országgyűlés mezőgazdasági bizottságának tegnapi ülésén ezekből az adatokból indultak ki a képviselők az 1977. évi költségvetésről szóló jelentéshez fűzött hozzászólásaikban. A gazdaságok jövedelmei általában nagyobbak voltak, mint 1976-ban,

s a tervezettnél is. Emelkedett az egy főre jutó termelési érték; az állami gazdaságokban elérte a 300 ezer, a termelőszövetkezetekben a 200 ezer forintot. Még mindig nagyobb azonban a kívánatosnál az egyes üzemek közötti szóródás, hangsúlyozták a képviselők; az állami gazdaságok 22 százaléka mondhatja magának összes nyereségük 60 százalékát. A felszólalók tapasztalatai szerint a termelőszövetkezeteknél hasonló a helyzet.

Az okok — dr. Kovács Imre mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszterhelyettes megállapítása szerint — a szakemberellátás egyenetlen volta mellett részben az egyes mezőgazdasági ágak eltérő jövedelmezőségére vezethető vissza. Ahol — a természeti adottságoknál fogva — jobbra csak állattenyésztéssel érdemes foglalkozni, ott azonos munkával kevesebb jövedelemhez juthatnak, mint a növénytermesztő, gabonatermelő gazdaságok. Helyenként pedig a vezetés számlájára irandó a gyenge eredmény — mondta a miniszterhelyettes —, a mezőgazdasági üzemek tíz

százalékában nem lehetünk elégedettek a vezetők rátermettségével, képességeivel.

A képviselők kérdéseire dr. Kovács Imre, Villányi Miklós pénzügyminiszter-helyettes, dr. Breinich Miklós, az Országos Vízügyi Hivatal elnökhelyettese és Páles Gyula, a Magyar Nemzeti Bank elnökhelyettese válaszolt. A pénzügyminiszter-helyettes felhívta a képviselők figyelmét arra, hogy a jövedelmezőség érdekeltség jó néhány gondját véglegesen csak ár- és pénzügyi rendszerünk módosítása oldhatja meg. Az MNB képviselője a hiteladás feltételeit elemezte, s elmondta, hogy a rendelkezésre álló keretből elsősorban a telepítésre kért hitelekét elégitik ki, valamint a gépvásárlásra igényelték.

A vitában a képviselők — többek között Molnár Béla, Varga Sándor, Belák Sándor, Antal Imre — a feldolgozás, felvásárlás hibáit kifogásolták, az aratás előtt az alkatrészellátás zavartalanosságának fontosságára mutattak rá. A bizottság ülése az elnöklő Cseleőti László zárszavával ért véget.

Miniszterek megbeszélése

Építés és kereskedelem

Abrahám Kálmán építésügyi és városfejlesztési és Ságny Vilmos belkereskedelmi miniszter csütörtökön közösen áttekintette a kereskedelmi és vendéglátóipari hálózat fejlesztésének helyzetét, eddigi tapasztalatait, az ötödik ötéves terv belkereskedelmi hálózatfejlesztésének tervét, annak megvalósulását. Egyeztettek a két tárca együttműködésének programját, a területfejlesztés legfontosabb feladatait.

A megbeszélés napirendjén szerepelt az építőanyagok áruellátásának biztosítása is. Egyes építőanyagok, ajtók, ablakok nem kielégítő minősége gondot okoz, ennek javítása érdekében az EVM hatékonyabb intézkedéseket tesz.

A MUOSZ ajándéka a vietnami újságíróknak

A Magyar Újságírók Országos Szövetségének elnöksége értékes berendezésekkel járul hozzá a vietnami újságíró-szövetség hanoi sajtóházának felszereléséhez.

Az erről szóló levelet csütörtökön adta át Király András, a MUOSZ főtájkára Nguyen Phu Soainak, a Vietnami Szocialista Köztársaság budapesti nagykövetségének. A bensőséges hangulatú baráti találkozón jelen volt Várkonyi Péter államtitkár, a Minisztertanács Tájékoztatói Hivatalának elnöke.

Szaloniki jelentés

Csütörtökre virradó éjszaka elnéptelenedtek Szaloniki épségben maradt lakóházai: az emberek az utcákban, a parkokban, a strandokon felüött sátrakban, vagy éppenséggel a szabad ég alatt aludtak — sokan virrasztottak —, az újabb földrengést való félelmükben. Aki tehette, kiköltözött a környékbeli falvakba és tanyákra.

A katasztrófa sújtotta városban időközben folytatódott a romeltakarítás és a mentés. Még mindig nehéz megállapítani, hogy mennyi a halálos áldozatok száma. A város két kórházában ápolt sebesültek száma meghaladja a százat.

Tegnap reggelre Szalonikiben helyreállították az áramszolgáltatást és a telefonösszeköttetést, sőt, szerdán már termeltek a város üzemei.

Szűnyogirtás a Balatonon

Csütörtökön megkezdődött az idei első támadás a balatonai szűnyogok ellen. A Balaton Intéző Bizottság megbízásából a MEM repülőgépes növényvédelmi szolgálatának két helikoptere a déli parton látott hozzá a munkához és előreláthatólag három nap alatt végeznek is azzal. A szűnyogirtó szer az emberre, a meleg vérű állatokra és a vízi élőlényekre ártalmatlan ugyan, a tanácsok előre értesítették a méhészeket, hogy kaptaraikat telepítsék át a parttól távolabbi területekre.

Záporok, zivatarok 24–29 fok

A várható időjárás ma estig: Időnként megnövekszik a felhőzet. Délután nyugat felől újabb záporok, zivatarok várhatók. A déli, délnyugati szél fokozatosan megélénkül. A hőmérséklet kora delután 24–29 fok között alakul.

(X) A Budavári Vigasságok (Hilton szálló) ma esti — műsorban nem hirdetett — rendkívüli előadása este fél 9 órakor kezdődik. Az előadásnak esőnapja nincs. A kiadott tiszletjegyek csak erre a napra érvényesek.

Elsőként Baranyában

Megkezdődött az aratás

Hazánk legdélibb táján — a baranyai Ormánságban — megkezdődött az aratás. Az országban elsőként a sellyei Ormánság Tsz kombájnjai csütörtökön láttak hozzá az aratásáigára érett ősziárpa betakarításához. A szeszélyes időjárás ellenére a tervezettnél jobb termést takarítanak be a tsz-ben. A búza előreláthatóan csak július első napjaiban érik kasza alá, így a termelőszövetkezet két kalászos növény között betakaríthatja a

fontos ipari növény — a kőmény — termését is.

A következő napokban Baranya más tájain is megkezdődik az aratás, a jövő héten pedig — várhatóan — általánossá válik az ősziárpa betakarítása a Mecsektől délre elterülő földeken. A megyében mintegy 70 ezer hektár kalászos termését kell learatni és elcsépelni. Bár a szokatlanul hűvös, esős tavaszi időjárás következtében nyolc-tíz

nappal eltolódott a gabona érése, ezen a vidéken kedvező előjelekkel indul a betakarítás. A vetések általában szépek, tiszták, egyenletesen fejlettek, s eddig sem a víz, sem a jég, sem a szél nem tett bennük számottevő kárt. A tavalyinál lényegesen több gép dolgozik majd a földeken. A 630–640 kombájn — a számítások szerint — húsz munkanap alatt betakarítja a termést a baranyai határban.

A MUNKA ÉRDEMREND ARANY FOKOZATÁVAL tüntette ki a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Jean-Luc Moreau francia költőt, irodalomtudóst, a magyar kultúra egyik legjelesebb tolmácsolóját, József Attila, és számos más magyar poéta fordítóját. A kitüntetés szerdán a párizsi magyar nagykövetségen rendezett bensőséges hangulatú találkozóon Veress Péter nagykövet adta át Jean-Luc Moreau-nak.

MINDKÉT MAGYAR VERSENYZŐ továbbjutott a közép-döntőbe a moszkvai nemzetközi Csajkovszkij zenei verseny ének-ágazatában. Pitti Katalin és Németh Gábor kitűnően szerepelt a selejtezőkben, ahonnan a 44 versenyző közül már csak 26 került tovább.

KÖRNYEZETVÉDELMI NAGYBERUHÁZÁS fejeződött be a Velencei-tó partján: csütörtökön üzembe helyezték az új, agárdi szennyvíztisztító telepet. A negyvenmillió forint értékű beruházással a régi szűrő- és iszapelőberendezések kapacitását ötszörösére emelték, s így most naponta 2500 köbméter szennyvíz tisztítására alkalmas.

KAZINCBARCIKÁN, a nemzetközi színjátszófesztivál alkalmából Drégely László érdemes művész díszletterveiből, festményeiből és grafikáiból nyitnak ma délután kiállítást. A tárlat három hétig tart nyitva.

A PEST MEGYEI IDEGENFORGALMI HIVATAL — a Dunatours — közli, hogy minden szombaton és vasárnap városnéző sétát indít 10 és 16 óra között. Bemutatják Szentendré művészeti értékeit és látogatást tesznek a Szabadtéri Néprajzi Múzeumba, a Skanzenba is. A városnéző autóbusszok másfél óránként indulnak. Találkozás a HEV szentendrei végállomásán. Jegyek az idegenvezetőknél kaphatók.

SALGÓTARJÁNBAN ÉS KÖRNYÉKEN rendezik meg a IV. országos ifjúmunkás kempingtalálkozót július 13–16. között — jelentették be a szervező bizottság tegnapi ülésén. A turisztikai randevúra több mint ezer ifjúmunkást várnak.

KIGYÓPARKOT RENDEZTEK BE 1971-ben az indiai Madras városában. A parkban kékesen élnék együtt a világ minden tájáról származó hüllők. A park nem csupán a látogatóknak kínál érdekes szórakozást. A kigyóktól a gyögyseripar számára nélkülözhetetlen mérget nyernek.

SZEDIK A BORS- ÉS FODORMENTÁT a szabolcsi Rétközben, ahol Nagyhalász és Ibrányi körzetében évtizedes hagyományai vannak mindkét növény termesztésének. A szépen fejlett, osztályozott és szárított levelekért kilónként 50–60 forintot fizet a felvásárló vállalat.

A SVÉD RENDŐRSÉG TETTEN ÉRT egy fegyveres fiatalembert, amint az be akart törni egy stockholmi bankba. A lefűlt bankrabló az épület harmadik emeletére rohant és egy fiatal tisztviselőt három óra hosszat tüsként fogva tartott az egyik telefonfülkében. A rendőrség könnygázgránátokkal ártalmatlanná tette a merénylőt, és tüszát sértetlenül kiszabadította.

TELJESÍTMÉNYNÖVELO, 1,3 MILLIÁRDOS BERUHÁZÁS valósítanak meg — várhatóan ez év végéig — a győri Rába Magyar Vagon- és Gépgyárban. A vásárolt gépek, gépsorok egy része már tavaly is termelt, 22 ezer motor került le a szerelőszalagokról. Az idén a motorgyárban 25 ezer Diesel-motort és egymilliárd forint értékű tartalék alkatrészt gyártanak a vásárolt gépekkel.

A NEMZETKÖZI AUTOMATIZÁLÁSI SZÖVETSÉG (IFAC) Helsinkiben tartott világkongresszusán Vámos Tibor akadémikus választották meg a szervezet első alelnökévé. A kongresszuson a magyar tudósok öt előadást tartottak.

PETER DE FRANCIA angol festőművész, a londoni College of Art professzorának rajzaiból nyílt kiállítás csütörtökön a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai kiállítótermében.

KÉTSZÁZÖTVEN ÁGYAS GYERMEKKÓRHÁZAT tervez a TESCO és a Középülettervező Vállalat Algériában. Az erről szóló szerződést nemrég írták alá algériai partnerükkel. Az egészségügyi intézményben, amelynek terveit jövő év végére készítik el a magyar vállalatok, mozgássérült gyermekeket kezelnek majd.

ELLOPTAK TIZENÖTMILLIO FRANK értékű festményt szerdán Marselle közelében. A francia impresszionista mesterek művei a képeket szállító kocsival tűntek el, amíg az autó sofőre az út menti kavicsárokban a helyes utírány felől érdeklődött. A francia rendőrség tegnap megtalálta a 13 festményt szállító teherautót, de csak egyetlen képpel, amelynek 240x140 centiméteres mérete bizonyára túl nagy volt ahhoz, hogy a tolvajok magukkal vihessek.

A HÁROMEZREDIK DIPLOMÁT a tegnapi tanév záró ünnepségen adták át a szombathelyi tanárképző főiskolán. Molnár Katalin vörös diplomás, matematika—orosz szakos ifjú tanárt jegyezték be a fiatal felsőoktatási intézmény 3000. végzett hallgatójának.

ÉHSÉGSZTRÁJKBA KEZDTEK A spanyolországi Cadix börtönében százkilencven fogoly, hogy követelje a börtönigazgató leváltását. Az éhségsztrájkra azt követően került sor, hogy a börtönigazgató rendőri segítséggel elfojtatta néhány fogoly zendülését.

KILENCVENKILENC FOGORVOST fogadott doktorrá a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Tanácsa, csütörtökön tartott ünnepi ülésén. Az új fogorvosokat a doktori eskü letétele után Vámos Imre, a fogorvostudományi kar dékánja köszöntötte.

LEZUHANT szerdán a 200. Starfighter, a nyugatnémet pilóták által repülő koporsónak nevezett vadászbombázó, Idar-Oberstein közelében — jelentették csütörtökön, a Starfighterok eddig 93 pilótát halálra okoztak. A szerdán lezuhant gép pilótájának sikerült kikapitulálnia. Sérülésekkel kórházba szállították.

A MUNKAHELYI EGÉSZSÉGÜGYI ÁRTALMAK felderítésére komplex szűrőállomást létesítenek Zalaegerszegen. A laboratóriummal is felszerelt szűrőállomás alkalmas lesz egyebek között a mozgás-, a légzőszervi, a látás- és hallásvizsgálatok elvégzésére, az idegrendszer, a szív- és érrendszer működésének vizsgálatára.

SZÜKÖAR SÜPÖRT VÉGIG szerdán az Adriai-tenger jügoszláv partvidékén, Dubrovnik környékén és a tőle északra fekvő szigeteken. A pusztító hullámvérés több százmillió dinár kárt okozott a kikötőben, a strandokon, a parti sétányokon és az épületekben.

FELAVATTÁK EURÓPA ELSŐ. NAPENERGIÁT hasznosító lakóházát tegnap a franciaországi Bourgoin-Jallieu-ban. A 12 lakásos, háromemeletes kísérleti épület fűtését, melegvíz-ellátását teljes egészében napenergiával biztosítják.

A GÖRÖG BÉKEERŐK országos konferenciáját június 24–26. között tartják meg Athénban. A tanácskozáson a magyar béke-mozgalom képviselőiben Pethő Tibor, az Országos Békatanács elnökhelyettese vesz részt.

MAGYAR ÉPÍTŐIPARI KIÁLLÍTÁS nyílt tegnap Koppenhágában. Szemléletű építőiparunknak iparvállalatok, lakóházak, földalatti vasutak, kereskedelmi központok, kórházak, sportlétesítmények stb. építésében elért eddigi eredményeit.

NÓGRÁD TESTVÉRMEGYÉJÉBŐL, a nyugat-szibériai Kemerovó területéről tegnap négytagú küldöttség érkezett egyhetes látogatásra Nógrádba. A küldöttséget V. I. Szitnyikov, a Kemerovó területi pártbizottság titkára vezeti.

A CSESH NÉPCSOPOORT temetkezési kultúráját reprezentáló több mint kétezer éves sírokat tártak fel a kínai régészek Hszincsiang Újgur Autonóm Tartomány keleti részén folytatott ásatásokon. A temetkezési helyek több mint ezer értékes tárgyat rejtettek.

A SZAKSZERVEZETEK MEGSZAKÍTOTTÁK a tárgyalásokat a Renault Művek flinsi gyárának igazgatóságával. Közölték: addig nem térnek vissza a tárgyalóasztalhoz, amíg a gyárban maradnak a prémiumhely sztrájkoló dolgozóinak eltávolítására kedden odavezényelt rendőrök.

MEGJELENTEK A VÁNDORSÁKOK tegnap Líbanon déli részén, a Földközi tenger menti területeken, s fél nap alatt elpusztítottak néhány búzatáblát. A földművelők katasztrófától tartanak, ha a kormány nem hoz haladéktalanul intézkedéseket a sáskajárás megfékezésére.

A NYÁRI ISKOLAI SZÜNET első hónapjában a megyei szakfelügyelőkkel, azt követően pedig a munkaközösség-vezetőkkel ismertetik meg az 1979-80-as tanévben bevezetendő, új középiskolai tanterv legfontosabb tudnivalóit. Elsőként csütörtökön Nyiregyháza-n a gimnáziumi magyar, történelem, valamint idegennyelv szakos felügyelők tanácskoztak.

AZ ISKOLA-EGÉSZSÉGÜGY HELYZETÉT tekintették át a Pedagógusok Szakszervezete, valamint az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete csütörtökön, a pedagógus-vendégotthonban tartott együttes ülésén.

Halálos balesetek

Hosszúhetényben, a közúton Orsós Sándor 13 éves tanuló, komló-i lakos kerékpáron vitte unokatestvérét, Orsós Sándor 14 éves tanuló, komló-i lakost. Nekifűzőtűt egy előtte haladó, forgalmi okból lassító tehergépkocsinak, majd az úttest bal oldalára átesve, mindketten a szembejövő tehergépkocsi kerekai alá kerültek. A baleset következtében a 14 éves Orsós Sándor a helyszínen meghalt, a fiatalabb pedig súlyos sérülést szenvedett. A baleset oka az eddigi megállapítás szerint, hogy Orsós Sándor figyelmen kívül kerékpározott.

Ózd külterületén a közúton Bíró Aladár 48 éves építészmérnök, ózdi lakos személygépkocsijával elütötte az úttesten gyalogosan áthaladó Várdi Béla 25 éves anyagiadó, putnoki lakost, aki a helyszínen meghalt. A baleset oka: Bíró Aladár a személygépkocsiit figyelmen kívül vezette.

Derecskén Jónás Károly 5 éves deveskei kislány kizaladt az útra és nekirohant egy ott haladó személygépkocsinak. A gyermek olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy a kórházban meghalt. A baleset oka, hogy a gyermek figyelmen kívül szaladt ki az útra.

Agárd térségében, a Velencei-tavon Nagy Zoltán 16 éves ipari tanuló, kisvárdai lakos csónakázás közben a vízbe esett és megfulladt.

Elhunyt

Brachfeld Siegfried

Csütörtökön — 61 éves korában — váratlanul elhunyt Brachfeld Siegfried újságíró, előadóművész, Pályája a felszabadulás után bontakozott ki. Újságíróként, rádióriporterként tevékenykedett, majd elhunytáig a Budapesti Rundschau munkatársa volt. Országszerte ismerték és szerették humoros írásait, jellegzetes konferanszait. Közvetlensége, vonzó embersége sok hivatást szerzett neki.

Temetéséről később intézkednek.

Magyar Újságírók Országos Szövetsége
Lapkiadó Vállalat
A Budapesti Rundschau szerkesztősége

Bécs István temetése

Bécs István sportújságírónak, a Magyar Horgász főszerkesztőjének, a Népsport volt szerkesztő bizottsági tagjának temetése július 7-én, 11 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

SÍRKÖAVATÁS

KOVÁCS LÁSZLÓ nyugalmazott rendőr alezredes, a BM forradalmi rendőri ezred volt PB-titkárnak sírköavatása 1978. június 27-én 15 órakor lesz a Farkasréti temetőben — közli az MSZMP belügyminisztériumi bizottsága.

Az Express nyári terve

Teljes ellátás heti 150 forintért

Az idén 80 ezer fiatal utazhat külföldre, elsősorban a szocialista országokba, az Express Ifjúsági és Diák Utazási Iroda szervezésében — tájékoztatta csütörtökön a sajtó képviselőit Völgyi István igazgató Verőce-maroson, az Express nemzetközi üdülőtelepén.

Fontos feladatuknak tartják a belföldi turizmus fejlesztését is. A középiskolások nyári kedvezményes vakációzásához a Központi Ifjúsági Alapból 38 millió forintot biztosít az Állami Ifjúsági Bizottság, így a „kispénzü” diákok heti 150 forintért kapnak teljes ellátást a sátorborokban.

Muhammad Ali nyilatkozata

Muhammad Ali, a volt nehézsúlyú ökölvívó-világbajnok szerdán visszaérkezett az Egyesült Államokba, tiznapos szovjetunióbeli látogatásáról. A New York-i Kennedy-repülőtéren Ali a legnagyobb csodálat hangján nyilatkozott a Szovjetunióban tett utazásélményeiről és a szovjet emberekről.

Rövid sajtóértekezletet követően továbbrepült Chicagóba, ahol folytatja felkészülését a Leon Spinks elleni, szeptemberre kitűzött visszavágó mérkőzésre.

Galoppverseny-eredmények

1. Madonna (3) — Záporozsec (7) — Monogram (2) — 11, 12, 25, 31. — Bef.: 40, 140.
2. Fantázia (9) — Martina (3) — Kocsmásné (6) — 71, 21, 144, 18. — Bef.: 974, 372. — Hármás befutó: 11 113.
3. Szleszta (5) — Futó (12) — Birok (2) — 126, 22, 16, 12. — Bef.: 514, 236.
4. Mecsek (6) — Agressor (5) — Iflászony (10) — 112, 41, 22, 32. — Bef.: 389, 512. — Hármás befutó: 7388.
5. Danáda (3) — Mágia (2) — Rangos (5) — 61, 18, 13, 15. — Bef.: 111, 158.
6. Arsenál (5) — Kadét (1) — Forintos (7) — 37, 17, 26, 17. — Bef.: 259, 155.
7. Jade (1) — Madarász (4) — Búszke (3) — 27, 15, 16, 20. — Bef.: 56, 71.

Vigyázní az emberre

Egy haláleset tanulságai — Hibás, aki elszenvedte?

Meghalt egy ember.
Január 31-én a budaörsi vasútállomás tetőszerkezetét négyen javították. A munka dereka táján eleredt az eső. Féltek, hogy a megbontott tető alatti szolgálati lakás beázik. Siettek. Egy rossz mozdulat: P. Tibor ács az egyik nedves deszkán megcsúszott. Kilenec métert zuhant.

Huszonkét éves volt.
Hat héttel korábban a Landler Jenő Járműjavító Üzem mozdonycarnokának rekonstrukciójánál, miközben a tető héjszerkezetének íveit rakták fel, J. István 32 éves szerelő zuhant le a tetőről — majd tíz méter magasról — a betonra. A diagnózis: koponyarepedés, agyüregi vérömleny, életveszélyes állapot. Három napig fektült az intenzív osztályon. Túlélt, de még ma sem dolgozhat.

Mérlegelnek

A haláleset és a majdnem haláleset (J. István „szerencsésére” egy ócskavas-szekrény és egy gép felfelé álló kúrblivasa közé esett!) nemcsak azért említendő együtt, mert a körülmények meglehetősen hasonlóak, hanem azért is, mert mindkettő a budapesti MEZEPSZER Vállalatnál történt. Mint írtam: alig több, mint hat héten belül.

Az első (J. István) esetet a válsalat rövid időn belül kivizsgálta ugyan, ám intézkedés csak a járműjavító csarnokának tetőfedő munkáiról történt. (Nevezetesen ott előírták, hogy az emberek biztonságos módon kössék ki magukat, és a szerelőállást ennek megfelelően át is alakították.)

Erdemes idézni a vállalati vizsgálat egyik megállapítását, mert sajnos védekező hangvétele nemcsak a helyen jellemző: „Közvetlen 700 darab tetőv elhelyezése arra engedett következtetni, hogy a technológia biztonságos.” Vagy másképpen fogalmazva: egy embernek majdnem az élete árán kellett bizonyítania, hogy a szerelőállás védőkorlátja (ezt törte el nekiesve J. István) mégsem véd. (Itt ugyanis a balesetig a vállalat nem tette kötelezővé a védőv használatát.)

Ahol a baj történt, ott tehát intézkedtek, de hasonló eset megelőzésére nem tettek lépéseket. Nem szigorították például az ellenőrzést — s ez nemsokára egy fiatal ember életébe került.

De valóban: mibe kerül, mennyit ér egy emberélet? Iztelen dolognak tűnhet a kérdés gazdasági megközelítésben, holott — túl a kötelező humánumon — bizony, néha ez sem ártana.

Április végén a Magyar Vízkozgágyár polipropilént gyártó gépsorának hengerfeje egy munkásnál jobb karját elkapta és feltékelte. Az asszony szörnyű sérüléseibe a helyszínen behalt. Persze, nem kellett volna benyúlnia. De benyúlhatott! Holott vannak már olyan biztonsági berendezések, amelyek például e mozdulatra leállítják a gépet. Vagy: a védőrácsot is kitalálták már. Dehát, végül is nem nekünk kell e problémát megoldani.

Akiknek viszont kellene, úgy tűnik, mérlegelnek. Nem bevalótlan, mégis érezhetően, őket elsősorban a termelés érdekli. Baj ez? Aligha, ha nem lenne ilyen szűklátókörű ez az „érdekeltség.”

A magasban dolgozót a védőkötél korlátozza a mozgásban? Hogy gyorsabban haladjon — hiszen a határidő mindig szorít — sok helyütt elnézik neki, ha nem köti ki magát. Nem hivatalos becslés szerint 80—85 százalékban ott sem használják a biztonsági övet, ahol ezt kötelező szabály írja elő.

„A javuló tendenciák az utóbbi években lelassultak, sőt 1977-ben és 1978 elején megtorpantak. Ez számos, régóta meglevő szemléleti és gyakorlati problémával (a munkavédelem elhanyagolása stb.) és néhány ismét felerősödő jelenséggel például megengedhetetlen, túlzó takarékoskodás a munkavédelem terhére, a vezetői példamutatás, az elhatározottak megkövetelésének esetenkénti hiánya, a dolgozó fegyelmének lazulása) függ össze.” — olvashatjuk a SZOT munkavédelmi osztályának egyik ide, a baleseti helyzetet elemző tájékoztatójában. Erdemes ezek közül a „takarékoskodást” kiemelni.

Lefaragják

B. János barátom a valaha lelkesen kezdett munkáját feladni készült. — Ha tudnék valami állást — mondja. — Csak a mostanéhoz hasonló né! (Jelenleg még egy négyezernyi embert foglalkoztató ipari üzem munkáügyi osztályán a munkavédelmi csoport vezetője.) Es panaszokodik. Hogy a korábban a munkavédelemre — egy kormányrendelet, meg a minisztérium nyomására — kiverkedett összegeket hol itt, hol ott faragják le. Hogy a műszaki osztályok lerázzák magukról a munkavédelmi feladatokat, mondván, ez B. Jánosék dolga. Ok meg (most összesen hárman) nem győzik. S egyáltalán, mindenki amolyan „kakecolóknak” tekinti őket. Az egészet amolyan improduktívnak, majdnem feleslegesnek. Persze nem nyíltan. A munkavédelem fontosságát — húzta el a száját ironikusan — egy munkásállamban mindenki fontosnak tartja... hangoztatni. De az ember érzi a bőrén — fogta komolyabbra a szót —, mennyire feleslegszamba veszik. S a csoport létszáma fél év alatt kétfél csökkent, mert a cég nem kapott embert, onnan vették el hát, ahol szerintük legkevésbé hiányzik. S ez „természetesen” a munkavédelem.

Üzemmérnök létére segédmunkásnyi tekintélyt sem sikerült összekaparnia — mondja. S ha baleset van, rendre kimutatják, hogy az volt a hibás, aki elszenvedte, a vállalat tehát vétlen... Az esetek többségére ezt rá is lehet fogni, hiszen akit a baj ért, többnyire valóban megszegett valamilyen szabályt, valóban figyelmen volt. Hogy azt az előírást ott náluk „bevett szokás” megszegni? Hogy a károsult esetleg a sok túlóra miatt volt figyelmen? Ezt már általában senki sem vizsgálja. Nem a felelőst, a bűnbakot keresik.

Elég volt — mondja B. János. Aki éppen öt évvel ezelőtt, amikor ezt a munkavédelmi csoportot rábízták, lelkesen magyarázta, hogy munkájának mekkora — nemcsak az emberi, a gazdasági jelentősége. Hogy a jobb körülmények, a biztonságosabb munkahely, a kevesebb ártalom tulajdonképpen a dolgozók keze között termő nagyobb értékben megterül majd.

B. János esete és gyára aligha egyedi jelenség ebben az országban. Bizonyítja ezt a statisztika. Tavaly a csaknem 118 ezer üzemi balesetnek csupán 3,2 százalékát okozták a munkahelyeken fellelhető hibák; 8,2 százalékát a gépek, berendezések, kézi szerszámok rossz állapota; 14,5 százalékát a munkafolyamatok szervezetlensége, a rendtelenség, a zsúfoltság. Legalábbis a vállalati vizsgálatok szerint. Vagyis: a balesetek 74 százalékánál, azaz több mint 80 ezer esetben a sérült vagy közvetlen munkatársa mulasztásában velték fölfedezni a baleset okát.

A nagyobb kár
Es gondolnánk-e, hogy még az új beruházás is ellenható tényező lehet?
Szakszervezeti munkavédelmi felügyelő meséli. Gyakorta már az új létesítmény vagy rekonstrukció tervezésekor nehezen férnek be a vállalatok a költségkeretbe. Hovatovább gyakorlat, hogy amit elhagynak, az a munkavédelmet sújtja. Vagy, ha a kivitelezés során nőnek a költségek, szinte ez az első, amit „megfaragnak”. Nemritkán az is előfordul, hogy az elkészült beruházást éppen a munkavédelmi felszerelések hiánya, biztonsági szempontok miatt nem engedik a hatóságok használatba venni. A vállalat ilyenkor pótlólagosan beruházásra kényszerül, ami többletköltség — gyakran az eredetileg elhagyottnál is drágább —, ám nagyobb veszteség, hogy addig kihasználatlanul áll a sok millió forintba került létesítmény.

A felelősségre vonás mégis rendre elmarad. 1973 óta egy minisztertanácsi rendelet lehetővé teszi ugyan, hogy a munkavédelem elemi szabályait áthágókat gazdasági bírsággal sújtsák, de ilyen eset eddig aligha fordult elő.

Pedig a gazdasági bírság nevéből következően bizony kijárna annak, aki megérdemelte, hiszen — ezt próbáltam eddig bizonygatni — amellet, hogy a munkásvédelme elemi kötelesség — gazdasági tényező is egyben. A munkásvédelemre fordított forint végül is nem meddő költség, hanem befektetés. Es hiszem, hogy ha mi termelékenyebben akarunk dolgozni, jobban kellene vigyáznunk magára a termelő emberre...
Trömböczky Péter

Norvég gazdaság

Olajon úszva?

Az 1974—75-ös árröbbanás, a tőkés világgazdasági visszaesés a skandináv országokat is megérintette. Nyugat-Európában meglehetősen gyorsan reagáltak a kormányok, a fő veszélynek az inflációt tartva visszafogták a költségvetési kiadások növekedését, korlátozták a hitelszférát, fékeztek a dolgozó rétegek jövedelmének emelkedését.

Északi modell

Svédország és Norvégia a deflációs recepttel homlokegyenest ellentétesen járt el. Mások az áremelkedés lassítására törekedtek, ők a foglalkoztatási színvonalat igyekeztek stabilizálni. Nyugat-Európában kísérletet tettek az állami költségvetés kiadásainak visszafogására, Skandináviában fokozták azokat. Ezt nevezte a nemzetközi gazdasági sajtó „északi modellnek”.

Norvégia esetében mindez azt jelentette, hogy a bruttó nemzeti termék 1975-ben 3,5 százalékkal, 1976-ban 6 százalékkal, 1977-ben pedig 4,3 százalékkal növekedett. A munkanélküliségi ráta jelenleg egy százalék körül van, de a 1,5 milliós polgári munkaerőből becslések szerint 100 ezer embert a kormány szubvenciói tartanak meg állásukban. Az ipari termelés alakulása sem ad okot öröme. E szektorban a növekedési ütem tavaly csak 0,5 százalék volt. A pangás oka a versenyképesség gyengülése. Az exportárak árszintjét ugyanis jelentősen megemelte az, hogy tavaly a bérek az országban mintegy 10 százalékkal nőttek.

Nem felelt meg a norvég gazdaság teljesítménye az előrejelzéseknek sem. Hivatalos források 1977-re a bruttó nemzeti termék 8 százalékos növekedését várták, az export 12 százalékos emelkedése mellett. A bruttó össztermék — mint láttuk — ennél lényegesen mérsékeltebben javult, az export pedig 4 százalékkal visszaesett.

Mindebben persze a kőolajtermelés alakulása is közrejátszott. A hatóságok 1977-re 28 millió tonnás termelést vártak, a tényszám 16 milliónál nem magasabb. Olajkiterés, tüzek és csőtörések lassították a munkát; az NSZK-ba irányuló földgázvezeték átadása pedig a tranzitország — Dánia — tűzbiztonsági aggályai miatt szenvedett késélemet. Ráadásul a norvég olaj a tervezettnél lényegesen drágább. Üzembem már ugyan az Ekofisk mező, azonban költségei 120 százalékkal haladják meg az előirányozottat. Egy másik feltárás költségei pedig megkétszereződtek, ami a beruházás nyereségátját persze megfelelően csökkentette.

Külföldi hitelekkel

A közelmúltban még az oslói kormány egyes tagjai is az olajbányászat gondjait tették fele-

lőssé az ország problémáért. Olyan nézetek is elhangzottak, hogy a norvég olaj nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Erről azonban nincs szó.

A kitermelésben valóban mutatkoztak problémák, ezért tavaly az előirányzat nem is teljesült. A termelés azonban dinamikus emelkedett az év közben és 1977 végére — éves szinten számolva — ténylegesen elérte a kitűzött szintet. Ez magyarázza a norvég energiaügyi minisztérium optimizmusát, 1978-as elképzeléseikben 37 millió tonna olaj kitermelésével számolnak. Mivel a belföldi fogyasztás csak 9 millió tonna körül van, a kivitel révén mintegy 3,6 milliárd dollár bevételre kívánnak szert tenni.

Az exportbevételek fokozására azért is szükség van, mivel 1975 óta a magas életszínvonal fenntartásáért, a teljes foglalkoztatottságát az ország nem saját forrásaiból, hanem külföldi hitelek felvétele révén finanszírozta. Norvégia nettó külföldi adóssága 1977 végén csaknem 15 milliárd dollárt tett ki; a növekmény egy év alatt 5 milliárd dollár. Bár a kőolaj- és földgáztermelés az idén emelkedik, mindez még nem szünteti meg, csak csökkenti majd a folyó fizetési mérleg deficitjét és a további eladósodást.

Egyensúlyproblémák

A külső egyensúly helyreállítása a közeljövőben pusztán a nyersanyagkitermelés segítségével aligha lehetséges. Ezt ismer- te fel a kormány, amikor a hagyományos norvég exportcikkek versenyképességének helyreállítására törekszik. Vonatkozik ez elsősorban a fa- és vegyiparra, valamint a vas- és szinesfémkohászatra, melyeket erősen sújtott az, hogy a fajlagos termelési költségek Norvégiában valószínűleg a legmagasabbak a világon. 1978-ra a kormány korlátozni kívánja a bérek — emelvégyva a költségek — emelkedését, ez a politika viszont a dolgozók nagy részénél életszínvonalcsökkenést jelent. Növekednek a költségvetés bevételei is: emelni fogják az olajra, villamos áramra, szállításra, dohányra és szesz italokra kivetett adókat. A bérből élők számára legfontosabb, alapvető élelmiszerek árait viszont továbbra is támogatni fogják.

Az előrejelzések szerint az idén a bruttó nemzeti termék növekedési üteme megnő, csaknem 7 százalékos lesz. Oslói körök emelvégyva biznak abban, hogy a gyors gazdasági növekedés időszak még nem zárult le, s a visszaesés időszakának a „skandináv modellje” életképes marad.

G. Gy.—Sz. P.

Az Országos Anyag- és Árhivatal és a Belkereskedelmi Minisztérium közleménye

Hétfőtől emelkedik az égetett szeszes italok ára

Az alkoholfogyasztás, különösen az égetett szeszes italok fogyasztása, évek óta gyorsan — az utóbbi hét évben az egy főre jutó fogyasztás 70 százalékkal — emelkedett. Ez a jelenség ellentétes társadalompolitikai és egészségvédelmi célkitűzéseinkkel.

A fenti indokok és gazdasági megfontolások miatt az égetett szeszes italok fogyasztói ára július 24-i hatállyal, átlagosan 25 százalékkal emelkedik. Az ár-emelés mértéke termékcsoportonként, illetve az egyes választé-

koknál különböző. A boltokban és a IV. osztályú vendéglátó helyeken a kommersz pálinkák és a kommersz rum, valamint a különleges likőrök ára 25 százalékkal, a kommersz likőrök ára 19,5—20,5 százalékkal, a valódi gyümölcs-pálinkák ára 30—36 százalékkal, a brandy ára pedig 24—35 százalék közötti mértékben emelkedik, mind a palackozott, mind a kimért italok körében.

A vendéglátóipari árak az ár-emelés mértékének megfelelően — a megállapított osztályonként érvényben levő haszonkulcs hozzászámításával — módosulnak.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Új házgár Kubában

Santiago de Cubában a kitűzött határidő előtt tíz nappal adtak át rendeltetésének egy új házgárat. A jugoszláv technológiával épített üzem évente 1500 lakást készít 18 szintes házak számára.

Thaiföldi-laoszi gazdasági megállapodás

A laoszi kereskedelmi küldöttség ötnapos látogatásának befejeztével Bangkokban aláírták a laoszi áruknak Thaiföldön áttörendő szállításáról, valamint a két ország fizetési forgalmáról intézkedő megállapodást.

Kínai küldöttség Jordániában

Csia Si külkereskedelmi miniszterhelyettes vezetésével kínai kereskedelmi küldöttség tartózkodik Ammanban. A küldöttséget fogadta Nidzsmeddin Dadzsani jordániai ipari és kereskedelemügyi miniszter.

Többlettermelés a vaskapui erőműben

Bukarestben közzétették, hogy a vaskapui román vízierőmű az év első 200 napjában 3 milliárd kilowattóra villamos energiát termelt, vagyis a tervezett mennyiségnél 170 millió kilowattórával többet.

Veszprém megyei tsz-ek

Műszaki fejlesztés

Műszaki fejlesztési bizottságot terveztek nyolc Veszprém megyei termelőszövetkezetben. A felsőfokú végzettségű szakemberekből; mérnökökből, közgazdászokból álló csoportok feladata, hogy előkészítsék a technológia módosítására, fejlesztésére vonatkozó törekvéseket, műszaki fejlesztési programot dolgozzanak ki a VI. ötéves terv időszakára.

A közös gazdaságok műszaki fejlesztési bizottságainak munkájába szakértőként bevonják az ipari és mezőgazdasági kutatókat, közös kísérleteket szerveznek az ipari üzemekkel és tudományos intézetekkel.

Utópia és valóság

Csernisevszkij születésének 150. évfordulójára

A TAGANKA SZÍNHÁZ repertoárdarabjai közé tartozik a *Mit tegyünk?* dramatizált változata, s e szovjet színház profiljának, igazi demokratizmusának megfelelően bármely vidéki főiskolás egyszerűen diákigazolványának felmutatásával kap belépőt (a jegy már itt is ritka kincs). De mit tud mondani egy 1863-as utópista regény a jövő emberéről? Leírhatja az öt körülvevő és szolgáló technikai felszereléseket vagy az új társadalom gazdasági-politikai berendezkedését.

Csernisevszkij regényében azonban elsősorban más érdekli: az emberi jellemnek a megacélozódása, az a morális fejlődés, amelynek eredményeképpen a jövőben már csak derék és rendes emberek lesznek. Akkor majd nagyon szép lesz az élet. A regény első számú hőse egy nő — Vera Pavlovna — aki szervezője és vezetője Péterváron egy szövetkezeti jellegű és szocialista szellemű varrodának. Ebben az időben már ismertté váltak Owen kísérleti telepei az Egyesült Államokban, ahol mintegy szocialista szigeteket — gyártelepeket — kívánt létrehozni a kapitalizmus tengerében. A „szent öreg” képe meg is található lakásukban, amelyet csak háromszoros kérés után küldött el egy levél kíséretében, amelyben Owen Vera Pavlovna is „dicsérelőleg említi”.

CSERNISEVSZKIJ nagyon jól tudta, hogy egy ilyen vállalkozás Oroszországban az államhatálmal találja magát szemben. Amikor már két varrodaműhely működött és üzletet akartak nyitni a Nyevszkij Proszpektben, meg is jelenik a rendőrség képviselője. Csak azt kifogásolja, hogy a vállalkozás szocialista jellegű. Bizonyították a cégtábla „*Au bon travail*” (A jó munka üzlete) egyenesen forradalmi jelszó. Vita kezdődik arról, hogy a munka (*travail*) kifejezés már akkor is nélkülözhetetlen volt a francia nyelvben, amikor a szocialisták még meg sem születtek stb. Végül megegyeznek — a cégtáblát kicserélik („Üzlet a jó lelkiismerethez” — „*A la bonne foi*” az új elnevezés), szerényen meghúzódnak és megígérik, hogy tovább nem terjeszkednek s ezzel a dolog el van intézve.

A regény valóságos és komoly elvi problémákat vet fel. Így maguk a varronók jutnak arra az elhatározásra, hogy Vera Pavlovna sem maradhat díjazatlanul s ezért megszavazzák számára a jövedelem egyharmadát. *Saint-Simon* sémája szerint a jövedelem egyharmada a tőkét, egyharmada a tehetséget, egyharmada a munkát illeti meg. „Ezt ő (Vera Pavlovna) egy ideig félretette, amíg meg nem magyarázta a lányoknak, hogy ilyesmi ellenkezik az új munkarendszer alap-gondolatával.” A legnehezebben azt értették meg, hogy a hasznóból az egyszerű varronóknak is egyformán kell részesedniük, jól lehet az ügyesek többet kereshetnek, mint a kevésbé ügyesek, vagyis, hogy az ügyesebbnek jobb munkájáért elegendő jutalom az, hogy többet kereshet. Indokolás: a *hasznorészesedés* nem egyikük vagy másikuk ügyességének jutalmazása, hanem a vállalkozás jellegének, szervezetének és célkitűzésének eredménye. A *célkitűzés pedig az, hogy tekintet nélkül képességeik különbségére, közös munkájuk hasznából mindnyájan lehetőleg egyenlő*

arányban részesedjenek. „Később majd meglátjuk, helyes-e így — medítál Vera Pavlovna — vagy van valami más elosztási rendszer, amely előnyösebb.”

MINDEBEN természetesen nem egyszerűen a nyugati utópista szocialisták elképzelései nyertek kifejezést, hanem az oroszországi forradalmi népmozgalom ereje és gyengesége. Tiszta irodalmi szempontból is többről van szó. A varroda formájában szimbolikusan ábrázolt új gazdasági-társadalmi berendezkedés a regényben szereplő jellemek tevékenységének szinteként és műveként jelenik meg, nem pedig leíró jelleggel, amilyen — a maga módján ugyan — csak igazolható — *Cabet* Utazás Ikkáriában című műve. Csernisevszkij különös reményeket táplált az Oroszországban akkor még meglevő faluközösségek pozitív szerepéről a szocializmusba való átmenet idején. A forradalmi parasztnozgalmak hatására a cárizmus arra kényszerült, hogy 1861-ben legalábbis formálisan megszüntesse az anakronisztikus jobbágyrendszert. A forradalmi demokráta Csernisevszkij tehát joggal bízhatott a parasztságban, csak azt nem tudta, hogy ezt a világtörténelmi szerepet csak a proletariátussal szövetségben és annak vezetésével képes betölteni. A megvalósulás tehát alapvetően más módszerrel, más úton ment végbe, de Csernisevszkij elgondolásában — mint a többi utópistában is — sok hasznos vonást és előrelátást fedezhetünk fel.

A szerző mentegetőzik és öniróniával jegyzi meg, hogy regényének hősei annyira prózaiak és hogy nincs bennük semmi hősiesség. Valójában persze talpig becsületet, elveikért kiálló és küzdő emberek; mind bátrak, állhatatosak, meg nem hátráló, vállalkozó szelleműek; amibe belefognak, azt erős akarattal sikerre viszik.

Ábrázol egy valóban kimagasló személyiséget is s ezzel az arányok, az emberi értékek közötti differenciák is kirajzolódnak. Egy hasonlattal hegyi sáznak nevezi a hivatásos forradalmárt. Rahmetov a legszigorúbb szabályok szerint készült erre az életre. Nagyon szerényen öltözködött, bár szerette az eleganciát. Spártai életmódot folytatott, nem ivott stb., bár barátai tudták, hogy végtére ő sem valamilyen elvont eszme, hanem ember, aki élni szeretne. Például nem tűrte a szalmazsákokat és egy pokrocon aludt, még azt sem hajtotta keltőbe. Egy alkalommal fehérneműjének háta és oldala (csak fehérnemű volt rajta) csupa vér volt, ágya alatt vértócsa, a pokróc, amelyen aludt, szintén csupa vér. A pokrócba száz és száz apró talpas szőget vert, hegyükkel feifelé, hogy felhúvelyknyire kiálltak a pokrócból. Rahmetov ezen az éjjelen ezen fekdött. „*Mit jelentesen ez?* — kérdezte Kirszánov, akit mint orvost hívtak hozzá. — „*Kísérlet! Szükség van rá (ez volt a szavajárása). Valószínűleg, természetesen; azonban mindenesetre szükség van rá. Látom, kibírom.*”

KELL-E CSODÁLKOZNI azon, hogy a sanyarú életre kényszerült forradalmárok sok nemzedékének legkedvesebb olvasmányai közé tartozott ez a regény? Es most lehetetlen nem a legnagyobb tisztelettel gondolni magára Csernisevszkijre, akinek annyira üldözöttségben és megaláztatásban volt része, aki megjárta

a cárizmus börtöneit s akit húszesztendő száműzetéssel sújtottak.

A forradalmi demokráta Csernisevszkij mindentajta — szocialista vagy nemzeti — elnyomás ellen küzd: legyen szó a cári Oroszországról, az Egyesült Államok déli részében meglevő rabszolgaságról vagy az 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc elfojtásáról. Az orosz cár a Kossuth vezette Magyarország által detronizált — Habsburg-dinasztia segítségére sietett. Csernisevszkij ezt megbélyegezte és szégyenteljesnek tartotta. Ismeretesek a 48-as eseményeket méltató naplójegyzetei: „*A magyarok barátja vagyok és kész vagyok ügyükért áldozatot hozni.*” Egyébként magyar vonatkozású — főleg a *Szovremennyikben* megjelent — írásából külön válogatást jelentetett meg az Akadémiai Kiadó „Csernisevszkij a magyarokról” címmel.

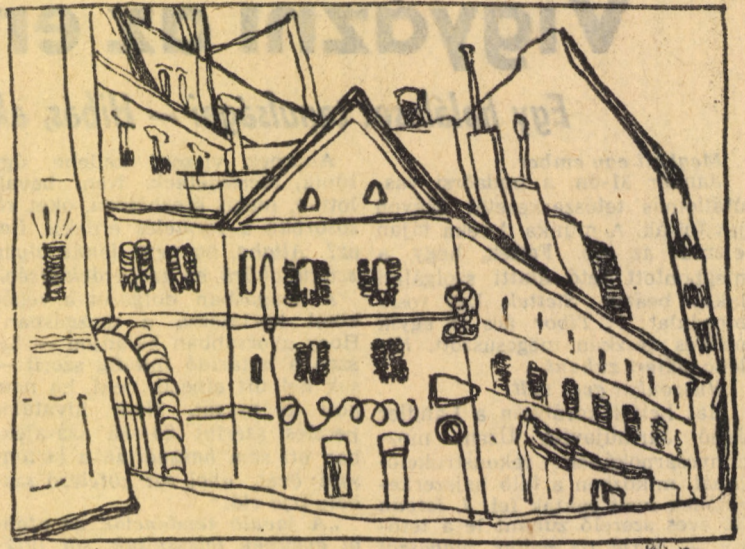
Csernisevszkij egy személyben filozófus-esztéta és regényíró (önéletrajzi regénye a *Prologus*), történész és közgazdász. Magyarországon jól hozzáférhetőek esztétikai művei is. *A művészet esztétikai viszonya a valósághoz* (1855) stb. Filozófiai főműve *Az antropológiai elv a filozófiában* (1860) tartalmazza ennek az elvnek minden pozitívumát és negatívumát. Kétségtelen, hogy dialektikus gondolatokban nem annyira gazdag, mint például *Herzen* *Levelek* a természet tanulmányozásáról, ugyanakkor az is bizonyos, hogy ez a Feuerbach-tól átvett elv nála korántsem történelmietlen, társadalmi meghatározottságtól megfosztott valami. Csak J.-St. Millnek (*On liberty* című könyvében) a szabadságról alkotott felfogása értékelésére utalunk. Csernisevszkij kritikai megközelítése nemcsak határozottan történelmi, de világosan osztály jellegű is. Ugyanezt elmondhatjuk a művészeti ízlés területén az arisztokratikus felfogások és a nép, így a parasztság körében megtalálható ízlés szembeállításáról.

A MIT TEGYÜNK? bepillantást ad a szerelem lélektanába, sőt megrajzolja Csernisevszkij szerelemfilozófiájának alapponyait is. „Az olyan embernek, aki kellőképpen él, háromféle időtöltésből áll az élete: munka, élvezet és pihenés vagy szórakozás. A munkában és az élvezetben az embereket egy hatalmas általános erő ragadja magával, mely fölötte áll minden egyéni sajátosságának. Ez az erő a munkában az érdek, az élvezetben a szervezet szükséglete, amely minden emberben közös.”

Vera Pavlovna szimbolikus álma világtörténelmi áttekinthetőségében veti fel azt a kérdést, hogy mit ér az ember, ha nő? Ez a visszapillantás vagy áttekinthetőség nem olyan méretű, mint Goethe *Faustjában* vagy az *ember tragédiájában* Madáchnál, de az a sajátossága mindenesetre megállapítható, hogy a nő emancipációja szempontjából vizsgálja az emberiség történelmét.

NAPJAINKBAN mind újabb és újabb nemzedékek kerülnek a közéletbe, akik érdeklődéssel akarják tanulmányozni az utópista szocialisták és forradalmi demokráta műveit, és így önállóan szeretnék bejárni a tudományos kommunizmus vezető eszmei utat. Es talán éppen erre ösztönözően hathat a Csernisevszkij-évforduló is.

SELMECZI JÓZSEF
a filozófiai tudományok
kandidátusa

Stark Anna rajza

Budai Ifjúsági Park

Fiatalok a Vár tövében

A két kőoroszlán farkasszemét néz egymással a főbejáratnál, akárcsak én azzal a táblával, amely magyarul és még három nyelven hirdeti: „szesz ital bevinni tilos”.

Este kilenc óra. A kivilágított várfalakra csapódó, éles gitárakkordok a Duna hullámai-ban halnak el. A bejáratnál szemben a várfalon vagy tíz méter magasból fiatalok kiabálnak a járókelőkre. Valahol be tudnak szökni esténkét a várba és onnan fel az életveszélyes színpadra. Azt, hogy hol, bizonyára a rendőrség sem tudja, mert a Budai Ifjúsági Park már régen jelentgeti nekik az amatőr akrobaták parkon kívüli, de a park közönségének szóló mutatványait.

A park színpadán az együttes rózsaszínű éppen lilába megy át egy vele szemben működő reflektor segítségével. Az énekes megragadja a mikrofon torkát és a sajátja felé közelíti. „*Azok a hegyek még ma is állnak*” — továbbítja a várfal a Dunának. Kétezer-ötszáz fiatal ötezer tenyere verődik össze az ismert szám első sorának hallatára. Újabb reflektorok vibrálnak végig a tömegen, a zene ütemére, mintha keresnének köztük valakit.

Fogy a közönség

Oldalt, a hosszú asztal mögött fehér köpenyes, fekete erszényes, unott képű pincér ácsorog. Előtte papírtálcákon virslipárok és kóla erdő. A park szimmetriatengelyétől erősen eltávolodva, árván leng a kék ponyva és rajta a felirat: „*Könyvesbolt*”. Ma háromszázötven forint volt a bevétel.

— *Ez több mint tíz könyv.*

— *A legyint az elárusító —, hanglemez.*

Odébb néhány asztalnál ülnek, sakkoznak. Lehet kölcsönözni. A tömeg kis csoportokban, mozog, de a zenekarral szemben.

— *Ma már ez a mód — világosít fel Barát László, a park igazgatója. — Öt éve még mindenre táncoltak. Most már a tánczene nem kell, csak a kemény rock, és ezt a zenét csak hallgatják, ötven ha táncolnak.*

Mióta a disco-klubok nyáron is nyitva tartanak, *felére csökkent a látogatottság.* Öt évvel ezelőtt már délután sorba kellett állnia annak, aki este be akart jutni. Most lassan fogdosni kell a fiatalokat. Akik táncolni akarnak és pénzük van, azok inkább a *discóba* járnak, mert ott nincs kitéve a négyfelvív tábla az alkoholtartalomról, nem fúj a szél, nem esik az eső. Ide csak azok jönnek, akik pénz, vagy ismeretség híján a *discóból* kiszorultak.

— *Keresni kell azt a gyereket, akinek manapság nincs magnója, lemezjátszója. A zenét, ha kezdetleges módon is, de átveszik egymástól és csak a legkülönlegesebb beat kedvéért hajlandók bennünket meglátogatni. Pedig szerdán táncház van, filmvetítés, vetélkedő, csütörtökön, pénteken, discó-parádé, élménybeszámoló, szombatban VIT-műsorok, poibeat, pantomim, vasárnap a legismertebb együttesek adnak koncertet — mondja az igazgató.*

Zenekarok „bajnoksága”

Egyik, nemrég kudarcot vallott sportágunkhoz hasonlóan a zenekarokat is *minősíti* a közönség. NB-egyesek az LGT, az Omega, a Fonográf, a Piramis, NB-kettesek a most is játszó P-Mobil, a Mini és vannak NB-hármas csapatok is. A főváros egykor nagyon közkedveit, nyári ifjúsági szórakozóhelyének az utóbbi két évben nemcsak a látogatottsága, de *látogatóinak életkora is csökkent.* Az átlagéletkor tizenhárom, tizenhat év között mozog, ami azt jelenti, hogy a közönség nyolcvan százaléka szünidős diák.

— *Valamelyik nap felhívott egy szülő, hogy nem bír a tízéves fiával. Mindenáron látni akarja a P-Mobil zenekart, ezzel rájja a fülét hetek óta. Beengedjük-e? Most itt van a közönség között az apukájával.*

A réteggözönségnek vannak előnyei, hátrányai. Előny, hogy kevesebb pofon csattan, kevesebb a kakaskodás, a részeg fiatal. Elvéve akadnak azért, akik a zene helyett a szipókától kábulnak, ahogy a park vezetői elnevezték a nylon zacskóba csurgatott ragasztó szagának a belélegzését.

Nagy dörrenés hallatszik.

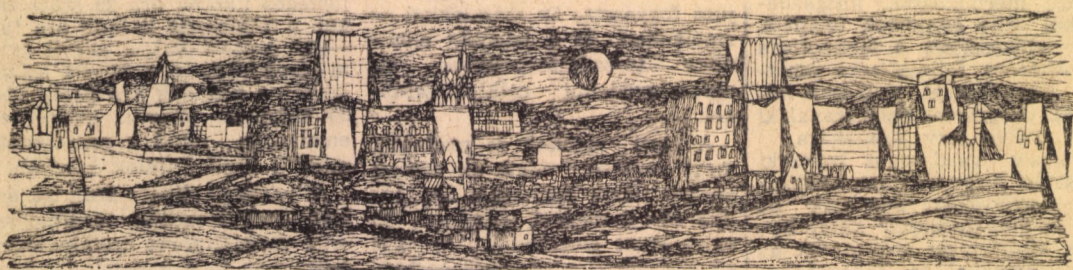
Az egyik rendező riadtan felugrik és kifut.

— *A fene az ágyújukat, azt hittem valami baj van — jön vissza.*

Műsorzárás

A zenekari ágyulóvést zene követi. Néhány kevésbé szédülő lány a fiúk nyakából integet kedvezenceinek. Háromnegyed tízkor a zenekar vezetője egy rövid „Szia”-val búcsúzik és felzúg a „*Főnix éjszakája*” című műsorzáró szám. Néhány perc múlva üres a park, kiálszanak a fények, csak a pakoligató technikusok aranyai futkosnak a színpadon.

Lent a főbejáratnál az elkövetkezendő műsorokat hirdető plakátok sarkát már kikezdte a szél...
Franka Tibor

Károlyi András rajza

ABC-történet

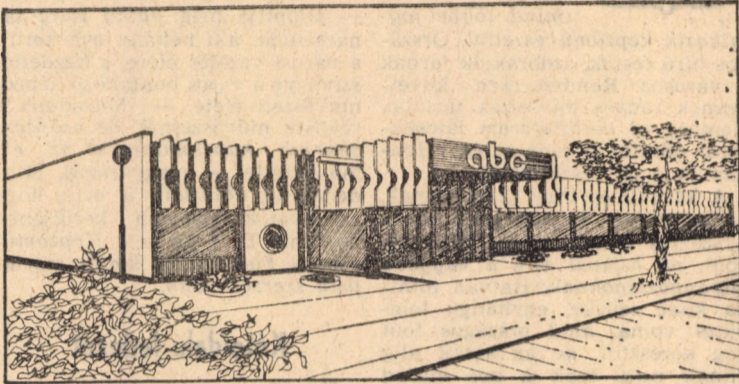
A tervező érdekeltsége — Osztottak volna a veszteségen is

Ma már nem szenzáció, ha valamelyik közszolgálat ABC-áruház nyílik. Legutóbb Dabason avartott fel az ottani áfész egy 1154 négyzetméteres üzletet, amely — bár látszatra semmiiben nem különbözött a hasonló létesítményektől — a különlegességek köze tartozik. Nem a külseje vagy az áruválasztéka miatt, hanem mert olcsón és gyorsan épült fel.

Fontos szerepe van ebben Vajda Gyula tervezőnek, aki egyike szakmája lelkes fiataljainak. A pályázati terv minisztériumi elbírálását követően két és fél hónap múlva, 1977. február 28-án már elkészültek a kiviteli tervek, pedig ezt általában fél-egy év alatt szállítják a tervező irodák. Az áruházat 1978. május elsején adták át, ám ebben közrejátszott, hogy az áfész saját építő-részlege volt a kivitelező.

megei SZÖVTERV — Vajda Gyula „cége” — költségmegtakarítási szerződést is kötött — bár ez nem kötelező —, amely szerint az ABC a tanulmánytervhez képest 2 millió 311 ezer fo-

esztétikailag is kifogástalan megoldást, ha a végre-valahára megszerzett építő nem alkalmazhatja azt a bizonyos építési módszert vagy anyagot — mert nincsenek hozzá gépei, szakemberei.

Olcsó, de mutató

Mint minden épülettípusnak, az ABC-üzletek különféle fajtáinak is léteznek *műszaki-gazdasági normatívái* (a továbbiakban MGN-ek), amelyekkel összehasonlítják az épületek kiviteli terv szerinti árát. Elfordul, hogy ezt a forintkeretet indokoltan túllépik, ám az igen ritka, hogy az MGN alig kétharmadából be lehessen fejezni egy kereskedelmi beruházást.

— Az épület váza: *mezőpanel*. Ez az építési mód akkortájt terjedt el, amikor a tések beruházási kedve fellendült és sorra emeltek mezőgazdasági raktárakat meg más segédepületeket. Manapság ritkább az efféle építkezés, viszont megmaradt a kapacitás.

Korántsem valami szegényes küllemű épületről van szó. Az eladótér 567 négyzetméternyi, amelyben egyebek között négy beépített hűtőkammera, 15 eladótéri hűtőpult van főzőlappal, mosogatóval, hűtőszekrényvel. Az eladónak külön *pihenőszoba is dukál*. Képesek a konténer fogadására és éjszaka is rakodhatnak. Csakhogy mindezt nem márványból, meg nemesfémekből, hanem a célnak megfelelő — *olcsóbb, de mutató* — anyagból képzelte el a tervező. Tény, hogy ez kevésbé látványos építési munka, alkotója aligha kap érte Ybi-díjat. Az olcsósághoz persze, közrejátszott a saját kivitelező, meg hogy viszonylag közelről szállították az anyagokat. Hasonló feltételek másutt is megteremthetők, azonban az árak *gyakran alig férnek bele* az MGN kereteibe. A magyarizat kulcsa közismert, a tervezőket és a kivitelezőket akkor fizetik jobban, ha drága az épület — hiszen a *tervezési díj és a generálkivitelezői haszonkulcs* százalékos.

A képlet azonban így *túl egyszerű lenne*.

A dabasi áfész és a Borsod

rinttal olcsóbban épül. (Hangsúlyozzuk: az eredeti terv is jócskán alatta maradt az MGN-nek.) Ezzel voltaképpen a megrendelő és a tervező kockázatot vállalt. Ha minden az elképzeléseknek megfelelően alakul, 80-20 arányban részesülnek a többletpénzből. Az esetleges veszteségen *ugyanilyen arányban osztoznak*.

Mint a fehér holló

Krejcsi László, az áfész osztályvezetője:

— Mi nem tudunk e jogszabályról és amint utóbb kiderült, a *felettes szerveink sem*. Olyannyira, hogy a hozzájárulási huzavona miatt el is tolódt az aláírás.

Rajtuk kívül még többen nem ismerik e jogszabályt, köztük Imró Gábor, a Kereskedelmi Tervező Intézet műszaki igazgatóhelyettese sem.

— *Bizonyára új lehet, nem hallottam róla...*

Hát *újjnak aligha* nevezhető az 57/1975. PM. számú rendelet, amelynek első paragrafusát ki mondja:

„Az építési és technikai tervezést főtevékenységként végző szerv, valamint a beruházó (a továbbiakban a megrendelő) jogosult megállapodni abban, hogy a tervező által javasolt és a megrendelő által elfogadott és megvalósított, a beruházás hatékonyságát növelő műszaki-gazdasági megoldásból származó beruházási, gyártási vagy üzemetelési költségmegtakarításból (többleteredményből) *közösen részesednek, illetőleg a költségeket közösen viselik*.” A szándék egyértelmű: *osztónözni* a hatékony megoldásokat, *növelni* a tervező felelősségét és *élelmességét*, *olcsóbbítani* a beruházásokat.

Abban persze igaza volt Imró Gábornak, hogy *manapság a kivitelező diktál*. Lehet, hogy hiába talál ki valamelyik tervező olcsóbb, de funkcionálisan, és

Nyerges Béla, az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium eladója:

— Ritka az efféle szerződéskötés, mint a fehér holló. Talán mert éppen a legfontosabb láncszem, a *kivitelező érdekeltsége* hiányzik belőle.

Ez magyarázatot ad a dabasi esetre, hiszen ott a megrendelő egyben építő is volt. Az viszont tény, hogy a jogszabály alkotói nemigen vették figyelembe a valóságot. No meg: ha gazdasági szabályozóink többsége alig készít a kockázatot vállalására, *miért éppen egy olyan rendelet sürgénen ezt, amely nem kötelező érvényű?*

Nyerges Béla szerint fontolgatják a rendelet módosítását, de ez csak 1981-ben következik majd be.

*

Hogy végül is mi lett a dabasi szerződés sorsa? Nos, *nem sikerült a megtakarítás*, egyrészt mert az alvállalkozóknak kiadott szakipari munkák — festés, villanyzerelés — költségei a tervezettnél többszöröseire rúgtak, másrészt több kiegészítő berendezést beszereztek meg, és némileg változtak az anyagárak is. Így aztán egymillió forintnál valamivel többel *túl is lépték* a szerződött összeget. Viszont *nem pazaroltak* el egyetlen fillért sem, amit bizonyít, hogy 300 ezer forintot fel sem használtak a beruházáshoz folyósított bankhitelből. Négyzetméterenként 9300 forintba került az üzlet, ami 5500 forinttal olcsóbb annál, mint amennyit a műszaki-gazdasági normatíva előír.

Tegyük fel, hogy *valóban megtakarították* a több mint 2,3 millió forintot. *Mi jutott volna ebből a tervezőnek*, aki sokat tett azért, hogy az ABC olcsó legyen? Elárulhatom: *körülbelül 3500 forint*. Ennyit pedig két hétvégen *maszekmunkával* is megkeres egy építészmérnök...

Elek Lenke

Diszkrimináció nélkül

Életbe lépett a magyar-amerikai kereskedelmi egyezmény

A Magyar Népköztársaság kormánya és az Amerikai Egyesült Államok kormánya között Budapesten 1978. március 17-én aláírt, a Magyar Népköztársaság és az Amerikai Egyesült Államok közötti kereskedelmi kapcsolatokról szóló megállapodás életbe léptetésére vonatkozóan 1978. július 7-én Budapesten jegyzékváltásra került sor. Ezzel a magyar-amerikai kereskedelmi egyezmény életbe lépett.

*

Hazánk az Egyesült Államokkal most már *ugyanolyan feltételekkel* kereskedhet, mint a GATT-hoz tartozó többi tőkés állammal. Eddig az amerikai megkülönböztető intézkedések akadályozták az áruforgalom növelését. Az Egyesült Államok kormánya ugyanis az 1925-ben megkötött magyar-amerikai barátsági, kereskedelmi és konzuli megállapodást 1951-ben, a hidegháború jegyében *felmondta*, bevezette a *vámdiszkriminációt*, azaz a magyar árukra kivetett vám a normális ötszázalékos szintről átlagosan 15 százalékra emelkedett.

Ausztrál gazdaság

Urán-aduk

Az atomerőművek számának gyors ütemű emelkedése világszerte növeli a nukleáris fűtőanyag, az uránium iránti igényt. A jelenlegi ismeretek szerint a nem szocialista országokban található uránérc mennyisége mintegy 1,6 millió tonnára tehető. Ausztráliában, az „ötödik kontinensen” található a tőkés világ feltárt uránincsének *mintegy egyötöde*. Ez a hatalmas készlet azonban az utóbbi években *gondot okozott* mind a termelőnek, mind pedig az importőr országoknak.

Öt évvel ezelőtt az akkori ausztrál kormány környezetvédelmi okokra hivatkozva *leállította* az urán kitermelését és exportját. Ez a lépés akkor még *nem okozott* különösebb gondot az ausztrál urán fő vevőinek, a közös piaci országoknak. Jóval kevesebb volt ugyanis akkor az atomerőművek száma kontinensünk nyugati felén, s az USA urán szállítási zavartalan ellátást biztosítottak. Nyugat-Európa, a Közös Piac nagymértékben *kiszolgáltattak* a külföldi uránnak, hiszen a nukleáris fűtőanyag-igényének 80 százalékát importból elégíti ki.

Időközben fokozatosan nőtt az atomerőművek szerepe az energiaellátásban, s az Egyesült Államok egy ideig beszüntette, majd csak szigorú feltételek mellett *újította fel* az urán exportját. A Közös Piac atomenergia-iparák *szoros függése* az USA szállítási hajlandóságától egy csapásra *felértékelte* az ausztrál uránt. A felértékelés egyébként az urán világpiacán is végbement; az árak néhány esztendő alatt többszörösükre emelkedtek.

Hosszas viták után az ausztrál parlament *zöld utat* adott az uránbányászat és -kivitel újbóli megindításának, bár a kitermelő vállalatoknak még meg kell egyezniük a helyi hatóságokkal a bányajövedék kérdésében. Egyes felmérések szerint az ország uránkészletei annyi energiával érnek fel, mint Szaúd-Arábia kőolajkészletei.

Az uránérc kivitele mégsem olyan „egyszerű”, mint korábban volt, ugyanis időközben *fontos gazdaságdiplomáciai szerepet* kapott.

Az ausztrál gazdasági vezetésnek már régóta fájó pontja a Közös Piac diszkriminatív mezőgazdasági politikája. A magas vámfalak miatt Ausztrália *csökkentett mennyiségben* szállíthat mezőgazdasági termékeket, valamint húst a Kilencek piacára. Négy év alatt az ausztrál

A két ország áruforgalma viszonylag alacsony, bár az utóbbi években történtek *értékes kezdeményezések*. A magyar-amerikai árucseré-forgalom 1974-ben 130 millió, 1975-ben, illetve 1976-ban 156 millió, tavaly 200 millió dollár körül mozgott. Magyarország szempontjából különösen a kivitel igen alacsony, évi 54 millió dollár, vagyis *a mérleg erősen passzív*.

A diszkrimináció meglehetősen *eltorzította* az áruforgalom struktúráját is, mivel a magasabb vámok éppen a *korszerűbb iparcikkek exportja* elé emeltek akadályokat. Hazánk 71 százalékban könnyűipari és élelmiszeripari cikkeket szállít az USA-ba, ugyanakkor az USA-ból mintegy 80 százalékban nyersanyagokat, vagy nyersanyag jellegű termékeket és mezőgazdasági cikkeket importálunk. Egyelőre mindkét oldalról *csékely* a fejlett technikat hordozó termékek cseréje. A kereskedelmi megállapodás a *normális szintre* szállítja le a vámokat és ez lehetőséget teremt, hogy a kereskedelmi forgalom most már gyorsabb ütemben növekedjék.

mezőgazdasági kivitel a közös piaci országokba 80 százalékkal *visszaesett*, s nem mutat rózsás képet a kereskedelem alakulása sem. Az 1976-77-es pénzügyi évben az ausztrál kivitel értéke a Közös Piacra kétmilliárd, a behozatalé pedig hárommilliárd dollár volt. Az ország miniszterelnöke többször felszólította Brüsszelt, biztosítson az ausztrál mezőgazdasági exportnak *kedvezőbb elbánást*, de a Közös Piac *nem engedett*.

Bár Canberrában hangsúlyozták: az uránexport és a brüsszeli magatartás *egymástól függetlenül kezelendő*, a jelek arra mutatnak, hogy a Fraser-kormány az urániumot *faltörő* eszkösként akarja felhasználni a Közös Piac felé irányuló nagyobb exportja érdekében. A kontinensország különböző módon többször Brüsszelt *értésére* adta, hogy az uránium *zavartalan szállítására* csak akkor számíthat, ha lehetőséget ad a mezőgazdasági kivitel számottevő bővítésére.

Ausztrália számára az export növelése *egyébként létkérdés*. Ezt az is bizonyítja, hogy tavasszal a kormányzat egy sor exporttöztönző intézkedést hozott a gazdaság felélénkítésére. Az ország gazdasága évek óta súlyos recesszióval küzd, s talán idén némi javulás következik majd. A bruttó társadalmi termék 1977-ben mindössze 1,3 százalékkal *növekedett*, idén ha „kijön a lépés”, 4 százalékos emelkedés várható. A munkanélküliség ötszázalékos — ez az arány Ausztráliában, ahol mindig munkaerőhiány volt korábban, igen magasnak tekinthető —, az infláció pedig még mindig 10 százalék felett.

A jelenlegi gazdasági helyzetet az urán *konkurrenciáhrac fontos eszköze* a kormány kezében. Szerepe a jövőben minden bizonnyal növekedni fog, hiszen a fejlett tőkés államok olajtakarékossági programjai a nukleáris energia felé fordítják a figyelmet. Az elkövetkező évtizedekben a fejlődő államokban is atomerőművek sora épül majd, s ezek uránéhségét is ki kell elégíteni.

Ausztrália az uránércet tekinti gazdasági gondjai egyik *gyógy-szerének*. Bár nem mellékes az uránkivitel megindulásából származó *„urándollárok”* mennyiségének alakulása sem, a fő hangsúlyt Canberrán az *„árukapcsolásra”* helyezi: az urán talán megnyithatja a mezőgazdasági termékek exportáradatát a Közös Piacra.

Gonda György—Szentgáli Péter

Rélexportőrök eredménytelen találkozója

A Rézexportáló Országok Kormányközi Tanácsa (CIPEC) Kinshasában tartotta ezen a héten 13. miniszteri szintű értekezését. A tanácskozás résztvevői a nemzetközi rézpiac helyzetével foglalkoztak, de *semmiféle határozatot nem hoztak az alapvető problémák megoldására*. A réz ára a nemzetközi piacon 20 év óta most a legalacsonyabb: míg 1974-ben fontonként 1,40 dollárba került, a mostani világpiaci ár csak 58 cent.

Áremelkedések Argentínában

Argentínában emelkedett az *üzemanyagok és a közszolgáltatások ára*. A normál- és a szuperbenzín, a gázolaj és a *prozin* átlagosan 6,5 százalékkal drágult. A közszolgáltatások árai — a légi és vasúti tarifa, a postai és a telefondíjzabás — 5-15 százalékkal emelkedtek.

HORIZONT

A japán hajóépítő ipar válsága

A japán hajóépítő ipar, amely mintegy két évtizeddel ezelőtt a gazdasági fellendülés sarkkővé vált, *jelenleg legsúlyosabb válságát* éli. Az utóbbi két évben 29 kisebb jelentőségű hajóépítő vállalat jutott csődbe, és számos nagyobb vállalat a csőd szélén áll. Az *iparág több ezer dolgozóját elbocsátották*, vagy más iparágba irányították át.

Infláció Braziliában

Braziliában az év második felében a kormány ígéretei ellenére *tovább drágult az élet*. Eddig a hús árának 12 százalékos emelkedését jelentették be, de még ebben a hónapban az autóbuzsjegyek és a mozijegyek is megdrágulnak. Az élelmiszerárak

az év eleje óta 22-26 százalékkal emelkedtek. A hús 35, a burgonya 105, a rizs 38, a tej 30, a cukor 28, a tojás 20 százalékkal drágult. Az elmúlt évben a *megélhetési költségek 43,1 százalékkal* emelkedtek.

Munkanélküliség Belgiumban

A Brüsszelben nyilvánosságra hozott adatok szerint Belgiumban június végén 264 679 munkanélkülit tartottak nyilván. Egy hónappal korábban 276 743 volt a munkanélküliek száma.

Öntözőrendszer épül Irakban

Irakban rövidesen megkezdődik a Kirkuk-öntözőrendszer csatornáinak építése. A 250 millió iraki dinárba kerülő terv megvalósítása során egy 34 és egy 48 kilométer hosszú főcsatornát, valamint számos leágazást építenek.

Tűzni és tartani

Mindennapos téma a lapokban: valamelyik szerv vagy bizottság napirendre tűzte ezt, vagy azt a kérdést. Arról már ritkábban szól a fáma, hogy aztán mi lett az egészbe.

Mindez egy jelentésről jut eszünkbe, amelyet nemrégiben terjesztett a testület elé a főváros IV. kerületi Tanácsának köznevelődési bizottsága, a megalakulása óta eltelt másfél esztendő munkájáról. Ehhez mérten igen gazdag, sokoldalú a tanács által egyhangúan jóváhagyott beszámoló. Nagy erénye, hogy elsősorban nem elveket, elgondolásokat, tehát tervek, sokkal inkább tetteket sorakoztat fel.

Megvizsgálják például a tanács Ady Endre Művelődési Házának helyzetét, ellátottságát, épületének adottságait — s e körülmények között végzett érdemi munkáját. Ez az intézmény tudvaleg legmostanában — a közeli munkásoktól lebontása és a tervezett új művelődési központ felépülése közötti években — különösen fontos szerepet hivatott a nagy munkásságát szívében. Tevékenységének további fejlesztésére ennek megfelelően dolgozott ki részletes javaslatot a bizottság.

Górcső alá került a kerületi könyvtérfejlesztés is. A diagnózis: biztatóak az eredmények, de nem lehetnek tartósak a bolthálózat bővítése nélkül. Ezek óta húzódik a Berda József-emlékszoba kialakítása, noha a helytörténeti gyűjteménytarban már az újesztiek nagy költőjének tisztelői által beküldött, felezernél több relikvia várja a nyilvánosságot. A bizottság elérte, hogy a kis múzeum legkésőbb jövőre megnyíljon.

Kiterjedt a bizottság figyelme a szórakozóhelyek műsoraira éppúgy, mint a képzőművészetre, a zenél ismeretterjesztésre, valamint az iskolák és köznevelődési intézmények — ma még eléggé hiányos — kapcsolatára.

S hogy miként jutott ilyen rövid idő alatt ennyi mindenre? A választ maga a jelentés fogalmazza meg: nem elég, ha a köznevelődési kérdéseit olykor napirendre tűzzük — azokat állandóan napirenden kell tartani!

G. Sz. L.

Egy évtized mérlegén

A város fejlődéstörténete

SIÓFOKRÓL szinte mindenkinek a nyár, a víz, az üdülés, az idegenforgalom jut eszébe elsősorban. Ezáltal mégis beszéljünk „csak” magáról a városról, amelynek fejlődése — kisebb-nagyobb buktatók ellenére — lényegében egyenes. A település 1968. végén kapott városi rangot, egyidőben az új, korszerű kórház megnyitásával. Dr. Gáti István, a városi tanács elnöke így emlékezik:

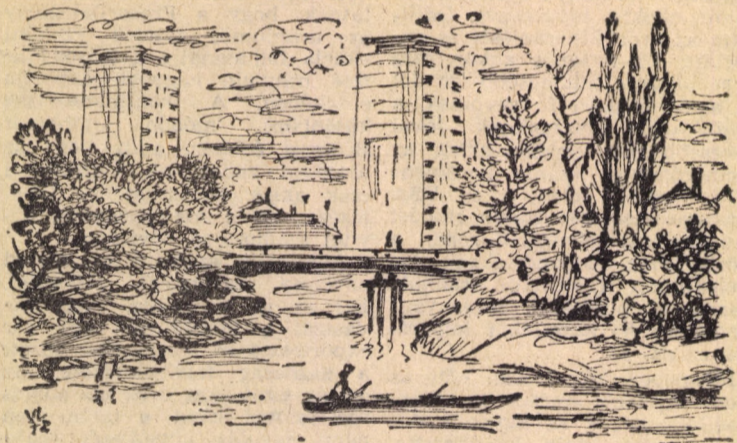
— Mielőtt városi szerepkört kaptunk volna, az akkori község már több városi jellegű feladatot is ellátott. Elég, ha az egészségügyet említom. Ami pedig azóta történt? Ime két adat a megnevezett lehetőségeinkre: míg a költségvetés 1968-ban 9,8 millió, a fejlesztési alap pedig 24 millió forint volt, ma mindkét rubrikában több mint háromszorosa van a tíz évvel ezelőtlinek.

A város lélekszáma is gyorsan növekedett. Már nemcsak a Balaton, a napsütés, a nyár vonzza ide néhány hétre a látogatókat,

csarnok és egy áruház is. A következő öt éves terv újabb alsófokú oktatási intézményeket és sportlétesítmények építését, valamint további lakásépítéseket irányoz elő. A lakásépítés több tervciklusban is kiemelt feladat, s nem véletlenül: az igénylők száma jelenleg is ezerszáz.

MINDEN VÁROS életében, fejlődésében jelentős szerepet játszanak a helyi üzemek, gyárak. Befolyásuk a lakosságra, kapcsolataik, együttműködésük a helyi tanáccsal a település jövőjének záloga lehet. Am ha nem találják meg a közös hangot a tanácsi és a vállalati vezetők, annak végül is az állampolgárok látják kárát.

— Még egy ilyen különleges helyzetű város, mint Siófok sem élhet meg csak az idegenforgalomból — folytatja a tanácselnök — Fontos, országos jelentőségű munkákat végző vállalatok települtek hozzánk; ilyen például a Gáz- és Olajszállító Vállalat, a Dunántúli Regionális Vízmű és

harem sokan végleg itt telepednek le. Tíz év alatt megduplázódott Siófok lakossága és ma már 22 ezren élnek itt. Ezzel ötszázalékosan többet mondják magukat siófokinak. De vajon, miként lehet egyik napról a másikra várost formálni a faluból?

— Nem egy-két nap, hanem évek teltek el, amíg kidolgoztuk, megtervezük a számunkra legmegfelelőbb utat. A megyei tanács kezdeményezésére olyan közép és hosszú távú tervet alakítottunk ki, ami a városiasodás valamennyi területén arányos fejlődést ígér és az ezredfordulóig meghatározza Siófok jövőjét.

A második öt éves tervciklusban a szállodaprogram, a harmadikban az egészségügy, míg a negyedikben a lakásépítés és a köznevelődés fejlesztésére tett nagy erőfeszítéseket a város. Az ötödik öt éves tervben a kereskedelmi ellátás, a gyermekintézmények bővítése és változatlanul a lakásépítés áll a munka homlokterében. Főként az üzlethálózat bővítése időszerű, hiszen a szűk boltokban nemcsak nyáron gyakori a sorbanállás. A jelenlegi eladótér 8500 négyzetméterrel bővítik, épül egy új vásár-

Vizgazdálkodási Vállalat és a MAHART. Elmondhatom, kivétel nélkül jó kapcsolatot tartunk valamennyi vállalattal. Támogatásuk erkölcsi és anyagi haszna egyaránt felbecsülhetetlen. Az elmúlt két évben például csaknem 100 millió forintért építettünk közösen óvodát, lakást, utat, csatornát.

AZ EGYKORI KÖZSÉGI tanács apparátus felnőtt a város igazgatásával járó feladatokhoz. Nagyrészt egyetemet, főiskolát végzett, munkahelyéhez ragaszkodó, tapasztalt szakember dolgozik a tarácson, akikre főként most, a nyári főszezonban három napra sok munka.

— Ami a jövőt illeti, feltétlenül derülátó vagyok. Az V. öt éves tervünk végrehajtására minden reményünk megvan és ennek nyomán Siófok immár igazán város lesz. Legalábbis elindultunk... A fejlődés további zálogát pedig abban látom, hogy a városi és az országos idegenforgalmi beruházások egységes terv szerint, mindkét fél érdekeit figyelembe véve készülnek el — mondotta Gáti István.

Forró Péter

Művészetpártolás és várospolitik

A hatvani szerződés pecsétje

lalkozik képzőművészettel. Országos hírű festők, szobrászok járnak a városba. Rendszeresen következnek rangos művészek tárlatai. Nemrég új kiállítóterem létesítéséről döntött a tanácsülés. Honnan ez a művészetszeretet?

A kérdőjelek csak szaporodnak, ha az ember jobban körülnéz a húszeszes kisvárosban. Fejlődik, épül, de hiány van a nagyobb látványosságoknak. Hatvan mint ha kissé szürke, egyhangú település volna, ahol országos főtűz kereszttűz, de az autók alig állnak meg, csak a por marad utánuk. Messzire látszik innen festészet, szobrászat, minthogy nincs is semmi távolabbi múltja, hagyományja. Nem véletlen tehát, hogy éppen itt támad kivételes érdeklődés a festészet, szobrászat iránt. Hiszen itt természetes szükséglet oldani a szürkét, az egyhangúságot. Mondják, hogy a művészetpártolás náluk nemcsak köznevelődési ügy, hanem egyszerűsággal tudatos várospolitik.

Galériával kezdődött

— Hat éve kezdtük, a Hatvani Galéria alapításával — magyarázza Moldvay Győző, aki újságíró, tanácsstag, s kezdettől a galéria vezetője. Hódmezővásárhelyen született, ezzel magyarázza, hogy a képzőművészetért, rajongója lett. — Galériánknak alkalmazkodni kellett a körülményekhez. Mindenekelőtt a realista, természetelvű alkotások bemutatását, ismertetését vállaltuk. Hiszen az öncélú feltűnés hajszolása nélkül vállalhattunk-e más feladatot, itt ahol a képzőművészetnek nincs gyökere? Ugyanez a szerény anyagi lehetőségeink!... Művészek pártfogását kellett keresnünk. Társadalmi segítséget kértünk a Nemzeti Galériától, a Képzőművészeti Alaptól, a Képzőművészeti Főiskolától. És eljuttunk ide, ahol most tartunk.

Hatalmas halom katalógust kapok. Hat év alatt 50 tárlatot rendeztek. A galéria termében, a környező falvakban, üzemekben, sőt még a hatvani vasútállomáson is. Tárlatainknak — becslések szerint — tavaly mintegy 45 ezer látogatója volt.

— Ugy látjuk, jó utat járunk — állapítja meg Patkó Imre tanácselnök, aki néhány éve került a városi vezetés élére, s kezdettől szívügye a város bontakozó képzőművészeti élete. — Maradunk a realista művészetnél, de erősíteni akarjuk kapcsolatainkat az élő művészetrel — magyarázza. Mindenesetre áldozunk is érte, hogy az alkotók közelebb kerüljenek hozzánk. Erre példa a Képzőművészeti Főiskolával kötött szocialista szerződésünk.

Kétoldalú fedezet

Ez, ahogy magyarázzák, csakugyan beszédes példa. A szerződés szerint a város vállalja, hogy évente 50 ezer forintot tesz a főiskola ösztöndíjalapjára. (Egyelőre. Később talán többet.) Kiállítási lehetőséget biztosítanak a növendékeknek, pályakezdő művészeknek. Nyaranta művésztelepet nyitnak, ahol egy-egy mester osztályát látják vendégül egy hónapra.

Mit vállal ugyanakkor a főiskola? A legérdekesebb talán, hogy a növendékek alkotásait a város gazdagítja. Aszerint, mit kérnek tőlük. A már említett négy szobor ilyen „szerződött” mű. Az alkotók (Gál András, Győrfi Sándor, Fodor Sándor és Gábor Éva) már végzett növendékek, akik továbbra is mestereik mellett tanulnak, dolgoznak. Hatvanak Balassi Bálint, Damjanich, Dóza és Farkas Imre (hatvani pedagógus, 44-es mártír) alakját mintázzák meg. Van azonban tovább is a szerződéses vállalkás. Kiállítások szerepelnek benne, s nemcsak növendékeké, a mestereké is. Ezenkívül a főiskolások nyári művésztelepe is kiállítással zár, s a kiállítók egy-egy műve a városra száll. Végül ide tartozik, hogy a főiskola időnként továbbképzésen fogadja a város rajzszakos tanárait.

— Talán nem is baj, hogy nincsenek hagyományaink — jegyzi

meg Juhász Ferenc, a városi pártbizottság titkára, a helyi képzőművészet ügyencsak ugyancsak lelkes patrónusa. — Olyanná lesz a művészeti közélet, amilyenné most formálódik. Új és mai. Ugy vélem, ez a mi szerződésünknek a pecsétje...

Mondják a hatvaniak, hogy képzőművésznek Somogyi Józsefhez, a főiskola rektorához. Kapok az alkalmon, néhány nap múlva én is ott vagyok velük a Kossuth-díjas szobrászművész pesti műtermében.

— Őszintén örülök ennek a szerződésnek — mondja Somogyi József. — Tárgyaltunk más városokkal is, de nehézkesebbek... A hatvaniak komolyan veszik a dolgot, s ez jó, sokat várok tőle. Azt, hogy kimozdítsa a főiskolát abból az akadémikus magatartásból, ami kissé ma is jellemzi. Várom, hogy kiteljesedik a struktúránk. Nem túlzás, hogy itt oktatási reform lehetőségei látszanak.

A rektor az erőpróbról

Bővebb magyarázatának lényege a következő: kivételes jelentősége van, hogy a művésznövendékek élhetnek a műtermi ismeretekkel. Tehetséges fiatalok, akik most határozott feladatot, társadalmi megbízást kapnak. Ez nem haladja meg a teherbírást, de mindenképp új helyzet, erőpróba. Jelentkezik a társadalmi igény és ez kötelez. Megjelenik a valóságos építészeti tér, s alkalmazkodást követel. A mesterek — Somogyi József mellett Szabó Irán és Vigh Tamás — segítenek, hogy tanítványaik képességeik szerint legjobban, magas művészi hőfokon dolgozzanak. Az önállóságukat azonban hagyják kibontakozni, hiszen ez a legfontosabb.

— Végül tehát jó szobrokat kap a város — mondom.

— Ezért mi vállaljuk a felelősséget — felel a művész. Elgondolkodik, majd azt mondja: — Lenne csak valahol egy város, ahol a Borsos, Mikus a magam, a mi nemzedékünk ifjúkori munkái együtt volnának!...

Csak bólogatunk, hogy milyen szép volna bizony. És a távoli jövőben Hatvant látjuk az első ilyen városnak.

D. Kiss János

MUNKAMÓDSZER

A hivatal nyári fegyelme

„Bizonyára jól jönnek ezek a tétlen-csendes nyári napok nektek is” — mondta búcsúzáskor az ismerősöm, aki éppen szabadságra készült. Eltűnődtem a megjegyzésén: nyáron valóban alábbhagy a munka a tanácsoknál? Egyáltalán: létezik a tanácsi közéletben uborkaszézon?

A nyár a legtöbb munkaszervezetben a tömeges szabadságolás ideje. A tanácsoknál is valahogy így van ez, ám ugyanakkor az is igaz, hogy a nyár a gondok, a nagy erőfeszítések időszaka is. Nemeszser a felfokozott, időnyellegű feladatokkal zsúfolt munkatempó nehéz hetei falun és városban egyaránt. Vegyük például a gyermekintézményeket: néhány hét alatt kell rendbe hozni a bölcsődéket, óvodákat, iskolákat, hogy tiszta és egészséges környezet fogadja össze a gyerekeket; a nyári táborok, idénybölcsődék és óvodák szervezése sem kisebb gond enél. A nyár a kereskedelemnek is nagy próbatétele: az üdülőövezetek, az idegenforgalmi települések áruellátásnak megszervezése jobbára ugyancsak a tanácsok vállára nehezedik. Sorolhatnánk még a szakterületeket — ügyfélfogadás, ügyintézés stb.

— melyeken a tanácsi dolgozónak rendre helyt kell állniuk. (Akkor is, ha a szabadságolás miatt sokan hiányoznak a sorainkból!) Felsorolás helyett azonban — sokéves gyakorlat alapján — hadd idézzek néhány nyári „arany szabályt”:

1. Szabadság előtt lehetőleg ne hagyjunk az asztalfiókban aktahalmazt. (Biztosra vehető, hogy nem fog magától elintéződni.) Am ha mégis erre kényszerülünk, bizonyára jó néven veszi az ügyfél a türelmet kérő, udvarias értesítést, különösen ha éppen a szabadság alatt járna le a törvényes ügyintézési határidő. S még ennél is jobb módszer, ha a vezető időben gondoskodik az ügyintézés folyamatosáról, mert a helyettesítő köllégának ilyenkor a többletmunkát is vállalniuk kell.

2. Nem lehet megállás a jogkereső ügyfelek fogadásában sem. Egyszerű szervezési módszerekkel is sok felesleges bosszúságtól, kilincseléstől kímélhetjük meg ügyfeleinket. Az ügyintéző figyelmességére vall, ha szabadsága idején a névtáblája mellett jelzi távollétének időtartamát és helyettesítőjének nevét. Az ügyfelek ne kényszerüljenek dolguk végeztetésére távozni a tanácstól.

3. Nagyobb ügyfélforgalmú munkaszervezetben egyre terjed a követhető helyes gyakorlat: a vezető állású dolgozók — a kötelező fogadási napokon — időbeosztásuk előjegyében fogadják az ügyfeleket. Ha tehát a fogadónap a szabadságidőbe esik — az esetleges csatlódottság elkerülése végett — ne „beugró” helyettesre bizzuk a fogadást. Ilyen esetben célszerű a fo-

gadónapot más időpontra áthelyezni, és a változásról az ügyfeleket idejében értesíteni.

4. A jól szervezett ügyfélszolgálati irodák rendszere a lakosság körében — tudjuk — népszerű, bevált. Hatásfokát és tekintélyét azonban ronthatja az átmeneti zavar és szervezetenlenség. Mindez elkerülhető, ha előrelátással gondoskodunk a távollévő dolgozók megfelelő helyettesítéséről és a munkamenet gyorsításáról.

5. A gyakorlati példák sokasága alapján tudjuk, hogy bizonyos ügycsoportokban nagy a megidézettek száma. A gondot csak tetézi, ha az ügyintéző ráadásul éppen szabadságon vagy a hivatalból távol van. Az idézés ütemezésére nyáron különösen vigyázni kell, a kudarc és a hosszú várakozás az állampolgár előtt nem növeli a hivatali szervezet tekintélyét.

6. Apróságoknak tűnik, de az ügyfelek ingerültégéhez vezet, ha az iroda — például ebédszünet miatt — zárva van, és az ügyfelet bizonytalanságban hagyjuk. Az étkezési rend lépcsőzetes megszervezésével elkerülhető, hogy az ügyfeleknek idővesztésüket okozzuk.

Noha néhány javaslatot pontokba szedtem, valójában nincsenek biztos receptek a tanácsigazgatás nyarának zökkenőmentes megszervezésére. A legfontosabb talán a következő: mindenütt a vezetők felelőssége, hogy az adott feltételek és helyi viszonyok között a legesszerűbb intézkedésekkel biztosítsák a folyamatos munkát. Mert a nyári időszakban sem csökkennek a tanácsok gondjai, nincs uborkaszézon. S erre talán éppen ezekben a napokban nem árt emlékeztetni.

Dr. Aibner Pál,
a VII. kerületi Tanács elnöke